

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA
UNIVERZITA V NITRE
FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU**

128395

**ANALÝZA VPLYVU KAPITÁLOVEJ ŠTRUKTÚRY
PODNIKU NA JEHO VÝKONNOSŤ**

2010

Drahomíra Potočnáková

SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU

ANALÝZA VPLYVU KAPITÁLOVEJ ŠTRUKTÚRY
PODNIKU NA JEHO VÝKONNOSŤ

Bakalárska práca

Študijný program:	Ekonomika podniku
Školiace pracovisko:	Katedra ekonomiky
Školiteľ:	Ing. Miroslava Rajčánoivá, PhD.

Nitra, 2010

Drahomíra Potočnáková

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Drahomíra Potočňáková vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Analýza vplyvu kapitálovej štruktúry podniku na jeho výkonnosť“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 15. mája 2010

Drahomíra Potočňáková

Pod'akovanie

Touto cestou vyslovujem pod'akovanie pani Ing. Miroslave Rajčaniovej, PhD., za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej bakalárskej práce.

Nitra, 12. 05. 2010

.....

Podpis autora BP

Abstrakt

V bakalárskej práci je spracovaná analýza kapitálovej štruktúry podniku. Hlavným cieľom bolo popísať z viacerých hľadísk zmeny tejto štruktúry a analyzovať vplyv zmien na výkonnosť a stabilitu Poľnohospodárskeho družstva Kapušany pri Prešove.

Oboznámenie sa s podnikom, ktorý je objektom tejto analýzy ako aj zisťovanie najväčších zmien v štruktúre a vývoji kapitálu a majetku v podniku nám podáva najlepší obraz o jeho stabilite a postavení firmy. Až po získaní a spracovaní informácií a zistený stavu podniku je možné poznať a ovplyvňovať rozhodnutia o jeho rozvoji alebo stagnácií. Zámerom mojej práce bolo vytvoriť takúto analýzu, ktorej hlavným zdrojom boli Súvaha a Výkaz ziskov a strát z ktorých sme čerpali potrebné informácie.

Výsledky výpočtov sú pre lepšie pochopenie spracované graficky aj vo forme tabuliek a podávajú obraz o významnej zmene v kapitálovej štruktúre podniku kde sa vo veľkej miere zvýšili dlhodobé záväzky. Hlavnou príčinou významného zvýšenia bolo získanie úveru na rozvoj družstva, tým sa výrazne zvýšil majetok družstva, ale znížila sa jeho stabilita a zisku. V závere sme poskytli nestranný postoj k tomuto problému a poskytli možné riešenie.

Kľúčové slova: kapitálová štruktúra, majetok, analýza, výkonnosť, rentabilita

Abstrakt

In this work is processing analyse capital structure business. Main target was describe changes from several views in this structure and analyse effect change to efficiency and stability PD Kapušany near Prešov. Make the one's acquaintance with business which is object these analyses as well as determination biggest change in structure and development capital and company property us served the best image about their stability. Pending obtained and processing informations and detection state company is possible recognize and manipulate arrangements about their development or stagnations. Plane my work was originate thus analyse, which main recouce were Súvaha and Výkaz ziskov a strát from their to push needs informations. Results calculations are for better understanding processing graphics and in tabular form too. They offers image about important change in capital structure business where on a large scale increase long-term liabilities. Main reasions responsible incrise was acquirement credit to development business, thereby markedly improve property however decrease his stability and profit. In fine we are offer objective station these problem and provided possible solutions.

Key words: capital structure, property, analyse, efficiency, profitability

Obsah

Obsah	6
Zoznam tabuliek	8
Zoznam skratiek a značiek.....	9
Úvod	10
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	12
1.1 Definícia kapitálu	12
1.2 Formy kapitálu.....	13
1.3 Náklady kapitálu.....	16
1.4 Výkonnosť podniku	17
1.4.1 Definícia výkonnosti	17
1.4.2 Meranie výkonnosti	18
1.4.3 Finančná analýza.....	20
1.5 Vzťah kapitálovej štruktúry a výkonnosti podniku	23
2 Cieľ práce.....	26
3 Metodika práce a metódy skúmania	27
4 Výsledky práce a diskusia	31
4.1 Charakteristika skúmaného objektu	31
4.1.1 Základná charakteristika spoločnosti.....	31
4.1.2 Vznik a organizačná štruktúra družstva.....	31
4.1.3 Predmet podnikania družstva.....	31
4.1.4 Profil firmy.....	32
4.2 Analýza majetkovej a kapitálovej štruktúry PD Kapušany.....	33
4.2.1 Horizontálna a vertikálna analýza majetku podniku.....	33
4.2.2 Horizontálna a vertikálna analýza kapitálovej štruktúry podniku	36
4.2.3 Zlaté bilančné pravidlo financovania obežného a neobežného majetku.....	41
4.3 Analýza kapitálovej štruktúry a jej vplyv na výkonnosť podniku.....	43
4.3.1 Analýza pomerových ukazovateľov	43
4.3.2 Pyramídový model rozkladu rentability celkového majetku podniku	44
Záver	48
Zoznam použitej literatúry	50
Prílohy.....	53
Príloha 1.....	54

Príloha 2	55
Príloha 3	58

Zoznam tabuliek

Tab. 2 Horizontálna analýza majetku	35
Tab. 3 Vertikálna analýza vlastného kapitálu	36
Tab. 4 Štruktúra cudzích zdrojov podniku	38
Tab. 5 Štruktúra celkového kapitálu (v € a %)	38
Tab. 8 Horizontálna analýza celkového kapitálu	40
Tab. 10 Zlaté bilančné pravidlo- neobežný majetok	42
Tab. 11 Zlaté bilančné pravidlo – obežný majetok (v €)	42
Tab. 12 Ukazovatele rentability (v %)	43
Tab. 13 Ukazovatele zadlženosti	44
Tab. 14 Ukazovatele pyramídového rozkladu	45
Tab. 15 Rozklad celkového kapitálu	45
Tab. 6 Horizontálna analýza vlastného kapitálu	58
Tab. 9 Kapitálový pomer	59

Zoznam skratiek a značiek

Resp.	respektíve
tzv.	takzvaný
t.j.	to je
napr.	napríklad
SA	stále aktíva
VK	vlastný kapitál
DCK	dlhodobý cudzí kapitál
OM	obežný majetok
RCK	rentabilita cudzieho kapitálu
Sd	sadzba dane
RVK	rentabilita vlastného kapitálu
RT	rentabilita tržieb
RV	rentabilita vlastného kapitálu
FÚ	finančné účty
KP	krátkodobé pohľadávky
KCK	krátkodobý cudzí kapitál
RV	rastlinná výroba
t	tona
TTP	trvalé trávnaté porasty
a0	hodnota ukazovateľa a v základnom roku
a1	hodnota ukazovateľa v budúcom roku
Z	zisk
CK	celkový kapitál
VK	vlastný kapitál
M	majetok
Cudz K	cudzí kapitál
ČR	časové rozlíšenie

Úvod

Finančné rozhodovanie je jednou z najdôležitejších schopností pri riadení podniku ako aj pri rozhodovaní o jeho zmenách či už v štruktúre majetku alebo v štruktúre kapitálu. Pri tom však podstupuje určité rizika investične alebo finančné, skúma vplyvy toho rizika v rôznych situáciách v podniku, ktoré môžu nastať pri jeho vzniku v negatívnej alebo pozitívnej forme. Správnosť a kvalitu rozhodnutia závisia vo veľkej miere od prístupu a znalosti informácií, ktoré má podnik k dispozícii.

Tieto informácie sú v podniku vytvárané za účelom ich následného spracovania. Preto je nutné, aby podnik pri takomto rozhodovaní dobre poznal svoju finančnú situáciu, výkonnosť, ako aj finančnú pozíciu. Takéto informácie sú poskytované najmä prostredníctvom finančných ukazovateľov ako napr.: pomerových alebo podielových a slúžia nielen pre podnikové účely, ale aj na získanie dobrej povesti u externých partnerov. Najlepší obraz poskytujú ukazovatele likvidity, finančnej stability a rentability. Na riadenie a hodnotenie finančnej situácie podniku nám slúži finančná analýza, ktorá sa zaoberá týmito informáciami. Výnimočné postavenie finančnej situácie zvyčajne skutočne, že je viditeľnou časťou podnikovej ekonomiky. Prostredníctvom finančnej situácie je podnik vnímaný okolím a okoliu sa aj cez túto analýzu javí. Premieta sa do schopností alebo neschopností podniku načas hradiť svoje záväzky a o tom sa každý podnik rýchlo dozvedá.

Na finančnú analýzu sa pozeráme z dvoch hľadísk. To prvé hľadisko sa zaoberá štruktúrou a vývojom jeho jednotlivých častí. Prostredníctvom účtovných výkazov, ako jej najdôležitejších zdrojov, skúma tieto časti podľa nutnosti. Je dôležitým ukazovateľom pre porovnanie jej jednotlivých zložiek a podáva obraz o tom, ako je podnik vedený svojimi vlastníkmi podľa zásad a racionálneho podnikania. Táto analýza vypovedá o minulom vývoji a konkrétnej situácii. Druhé hľadisko nám pomáha vytvoriť obraz o budúcom stave podniku v určitom období. Má možnosť premýšľať o chybách v minulosti a predísť im v budúcnosti, ako aj posudzovať podniku pri rozhodovaní o investíciách a následnom investovaní a skúmať jeho celkovú výkonnosť podľa daných rozhodnutí.

V tejto práci je vytvorená takáto analýza podniku, ktorá poukazuje na zmeny v jeho štruktúre a napomáha odhaliť prečo a za akých príčin tieto zmeny vznikli a ako to ovplyvnilo celkovú stabilitu a dobrú povesť skúmaného podniku.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

1.1 Definícia kapitálu

Podľa **Šlosára, Šlosárovej, Majtána, (2002)** kapitál predstavuje jeden z výrobných faktorov, bez ktorého nemožno zabezpečiť ďalšiu výrobu materiálnych statkov a služieb. Existujú viaceré definície kapitálu. Napríklad: Kapitál sú všetky statky, ktoré slúžia na výrobu ďalších statkov. Kapitál je hodnota, ktorá prináša zisk. Kapitál sú akumulované úspory, t.j. úspory premenené na investície - sú to investované hodnoty, ktoré prinášajú ďalšie hodnoty. Je zrejmé, že kapitál je osobitným druhom tovaru, ktorý sa stáva predmetom kúpy a predaja na kapitálovom trhu, aby sa získal ďalší výnos. Kapitál je teda hodnota, ktorá prináša vlastníčkovi výnos vo forme zisku, dividendy alebo úroku.

Serenčes, (2006) charakterizuje ako štruktúru dlhodobého kapitálu, ktorý finančne kryje rozhodujúcu časť majetku podniku. Ide teda o kapitál, ktorý má podnik trvalo alebo dlhodobo k dispozícii (tzv. konsolidované finančné zdroje). Zahŕňa vlastný kapitál podniku (tzv. základné imanie, kapitálové fondy, fondy zo zisku, výsledok hospodárenia minulých rokov a za účtovné obdobie a cudzí kapitál - záväzky; rezervy, dlhodobé a krátkodobé záväzky, bankové úvery a výpomoci (podnikov emitované obligácie, dlhodobé a strednodobé bankové úvery a iné záväzky podniku)

Arendáš, a kol., (1997) kapitál chápeme ako jeden z rozhodujúcich výrobných faktorov, t.j. úspory premenené do investícií, ktoré prinášajú ďalšie hodnoty (výnos). Kapitál je zvláštny tovar, ktorý je predmetom obchodu na kapitálovom trhu, ktorého cenou, ako vieme, je úrok. Pod pojmom kapitálové statky máme na mysli „vecné nositele kapitálu“, t.j. stroje, zariadenia, budovy, stavby a pod. Takže ekonomickú kategóriu kapitál je nutné presne odlišovať od kapitálu v zmysle kapitálových statkov.

Novák, Šlosár, (2008) pod pojmom kapitál označujú súhrn finančných zdrojov, pomocou ktorých podnik získava svoj majetok (hmotný, nehmotný a finančný). Kapitál

podniku môže slúžiť na krytie hmotných aj nehmotných zložiek jeho kapitálu. Môže však nadobudnúť aj podobu finančného majetku (peňažný kapitál). Ten sa dá použiť nielen na nákup hmotného a nehmotného majetku, ale aj na platby za prenajatý fyzický a nehmotný kapitál, pôdu a prírodné zdroje, či na úhradu miezd za prácu zamestnancov.

1.2 Formy kapitálu

Kapitál môže nadobudnúť tieto formy:

1. Peňažný kapitál (napr.: úspory uložené v bankách alebo započítané dlžníkovi, ktoré prinášajú vlastníčkovi výnos vo forme úroku),
2. výrobný (produktívny), resp. fyzický kapitál:
 - a) fixný (pevný, trvalý, dlhodobý, investičný) kapitál (stroje, nástroje, výrobné budovy, zariadenia),
 - b) obežný (krátkodobý, pohyblivý) kapitál (zásoby, hotové nerealizované výrobky, nedokončená výroba),
3. fiktívny (portfóliový) kapitál v podobe cenných papierov (napr. akcií, obligácií)

Kapitál môžeme členiť aj na vlastný a cudzí. Vlastný kapitál je majetkom podnikateľa. Cudzí kapitál má podnikateľ požičaný, nie je jeho vlastníctvom; sú to napr. rôzne druhy dlhov, pôžičiek a úverov. **Šlosár, Šlosárová, Majtán (2002)**

Z hľadiska toho, kto vniesol kapitál do podniku, môžeme rozlišovať kapitál vlastný a cudzí. Vlastný kapitál z externých zdrojov prichádza do podniku pri jeho založení ako pôvodný vklad vlastníka (vlastníkov). Zatiaľ čo pri financovaní z externých zdrojov poskytujú zdroje iné subjekty, pri financovaní z interných zdrojov sa zdroje financovania vytvárajú a aj používajú v samom podniku. Financovaním podniku z interných (vnútorných) zdrojov, rozumieme pokrývanie jeho potrieb zo zdrojov získaných z finančno-hospodárskej činnosti samého podniku.

Podľa toho, ako podnik získava svoje zdroje, rozlišujeme:

- Financovanie zo zisku (samofinancovanie)
- Financovanie z odpisov
- Financovanie z rezerv
- Financovanie v dôsledku uvoľnenia peňazí (racionalizácia, zmenou majetkovej štruktúry a uplatňovaním technického pokroku). **Serenčes, (2006)**

Rovnaké členenie kapitálu uvádza aj **Synek, a kol., (2007)**. Keď vložil kapitál do podniku sám podnikateľ (zakladateľ) alebo skupina podnikateľov, hovoríme o vlastnom kapitály. Keď vložil kapitál do podniku veriteľ (napr. banka), hovoríme o cudzom (úverovom alebo dlhovom) kapitály. Toto členenie kapitálových zdrojov platí tak ako pri založení podniku, tak aj pri zväčšovaní majetku i pre financovanie bežných potrieb.

Okrem členenia kapitálu na vlastný a cudzí, môže kapitál nadobúdať aj iné formy, a to:

- Peňažný - úspory uložené v bankách a peňažných inštitúciách
- Tovarový - tovar určený na predaj
- Fiktívny alebo portfóliový - cenné papiere
- Produktívny - stroje, zariadenia, stavby, pôda, prírodné zdroje, nedokončená výroba a pod. Tvrdí **Arendáš, a kol., (1997)**

Podnik môže svoju činnosť financovať z dvoch druhov finančných zdrojov.

a) vlastné zdroje (vlastný kapitál) - ide najmä o vklad vlastníkov, nerozdelený zisk vytvorený činnosťou podniku a pod.,

b) cudzie zdroje (cudzí kapitál) - podnik ich získava od iných subjektov len na určitý čas, po uplynutí ktorého ich musí vrátiť (bankové úvery, pôžičky)

Kapitál podniku môže mať už pri jeho získaní rozličnú formu (napr.: pozemok či auto ako nepeňažný vklad spoločníkov do podnikania. Najčastejšie sú to však peňažné prostriedky, ktoré sa až následne používajú na:

a) nákup výrobných faktorov, ktoré sa stávajú majetkom podniku,

b) na úhradu platieb za prenajaté výrobné faktory, t.j. úrokov za požičaný peňažný kapitál, miezd za prácu zamestnancov, nájomného (renty) za prenájom ostatných (ne)reprodukateľných výrobných zdrojov. Tvrdí **Novák, Šlosár, (2008)**

Hontyová, Lisý, (1994) tvrdia, že východiskovou formou kapitálu je jeho peňažná forma. V tejto súvislosti je dôležité rozlišovať peňažný alebo potencionálny kapitál a reálny kapitál. Práve toto hľadisko je určujúce pri skúmaní kapitálového trhu. Peňažný kapitál, čo sú vlastne naakumulované úspory, je teda len potencionálnym kapitálom, ktorý sa premení na reálny vtedy, ak požičiava alebo použije na nákup kapitálových statkov. Požičaním kapitálu vznikne úverový vzťah. Keď vlastník

peňažného kapitálu poskytne svoje peňažné prostriedky niekomu inému. Dopyt po kapitále je určovaný hraničným produktom kapitálu, čo je dodatočný produkt vytvorený dodatočnou jednotkou kapitálu. Z hľadiska tvorby ponuky kapitálu na kapitálovom trhu majú rozhodujúcu úlohu úspory. Úspory môžu byť investované – použité na nákup cenných papierov, uložené do banky alebo priamo použité na nákup investičných statkov.

Klučka, (2005) vo svojej práci uvádza analýzu štruktúry kapitálu vo väzbe na pravdepodobnosť zlyhania klienta, t.j. pravdepodobnosť nesplnenia zmluvného záväzku dlžníkom a konzenkvecie, ktoré z toho môžu vyvodit' ostatné relevantné subjekty.

Z dôvodu zvýšenia bezpečnosti relevantných subjektov sa uplatňuje v sektore bankovníctva prístup ekonomického kapitálu. Ekonomický kapitál predstavuje sumu finančných prostriedkov, ktoré musia akcionári platiť, napr.: vkladom do základného imania alebo nevyplatením dividend, aby banka uskutočnila plánované investície a udržala svoj rating. Ekonomický kapitál pre svoje riziká možno vyjadriť ako rozdiel maximálnej pravdepodobnej straty a očakávanej straty.

Gregorová, (2005) tvrdí, že na Slovensku je tiež málo rozvinuté poskytovanie tzv. rizikového kapitálu, ktoré nepokrýva reálne potreby podnikov. Fondy rizikového kapitálu sú jednou z možností ako podporiť malé podnikateľstvo. Rizikové fondy na rozdiel od priamych zahraničných investorov sa zameriavajú na sektor služieb, kde sa tvorí vyššia pridaná hodnota na rozdiel od priemyslu.

Gurčík, (2004) uvádza, že pracovný kapitál (tiež obežný) je dôležitou súčasťou zdrojov podniku, ktorý je spravidla zhmotnený v položkách obežného majetku. V prípade jeho nedostatku podnik nemá požadované množstvo spomínaného majetku, môže dôjsť k znižovaniu, obmedzovaniu a v krízových prípadoch až k zastaveniu výroby. Jeho dostatok logický súvisí aj s efektívnym využívaním fixných aktív. Pracovný kapitál teda neustále „pracuje“ – vždy je v obehu.

1.3 Náklady kapitálu

Nákladmi kapitálu (cenou) pre podnik rozumieme náklady podniku na získavanie a viazanie jednotlivých zložiek jeho kapitálu. Náklady týchto položiek sú rôzne a podliehajú výkyvom aj v čase. Ak prihliadneme len na rozdielnosť nákladov vlastného a cudzieho kapitálu, potom zvyšovanie podielu cudzieho kapitálu na celkovom kapitále vedie k znižovaniu priemerných nákladov kapitálu pre podnik. Tento jav sa označuje pojmom finančná páška. **Serenčes, (2006)**

Murgaš, (2001) uvádza, že kapitál rovnako ako ostatné výrobné faktory má svoje náklady – náklady na ich obstaranie. Ak podnik financuje investície z úveru, reprezentuje náklady na kapitál úrok. Ak podnik financuje investíciu z vlastných zdrojov, tak nákladom na kapitál je požadovaný výnos z investovaného kapitálu. Náklady na kapitál by pri diskontovaní toku hotovosti mali zohľadňovať najmenej trhovú úrokovú mieru.

Na jej základe možno rozhodnúť či:

- Kapitál vloží do banky za úrok bez rizika
- Alebo ho investovať do investícií.

Trhová úroková miera, ktorá determinuje náklady na kapitál zohľadňuje:

- Reálnu- čistú úrokovú mieru
- Riziko
- Mieru inflácie

Podnikové náklady na kapitál majú rôznu modifikáciu výpočtov. Môžu byť počítané ako priemerné kapitálové náklady na kapitál vo forme Váženého aritmetického priemeru kapitálových nákladov WACC (Weighted Average Cost of Capital). Inou formou výpočtu podnikových nákladov na kapitál je vážený priemer nákladov vlastného imania a dlhov.

Podľa **Petříka (2005)** každý kapitál niečo stojí má svoje náklady. Nákladom vlastného kapitálu je vlastními podniku požadovaný výnos, nákladom cudzieho kapitálu je úrok. Vlastný kapitál je zvyčajne drahší ako cudzí. Priemerné kapitálové náklady podniku vyjadrujeme pomocou modelu WACC. WACC sú označované ako

podniková diskontná miera. Pomocou WACC je možné optimalizovať kapitálovú štruktúru podniku s ohľadom na minimálne náklady na kapitál. Optimálna kapitálová štruktúra je potom daná takou mierou zadlženosti, pri ktorej sú celkové náklady na kapitál minimálne.

Podľa **Klučka, (2005)** optimálna štruktúra kapitálu je taká, ktorá minimalizuje náklady kapitálu podniku a maximalizuje trhovú hodnotu podniku. Znamená to pre podnik získať lacnejšie zdroje na pokrytie investičných a prevádzkových aktivít podniku a tieto využiť na aktivity, ktoré maximalizujú trhovú hodnotu podniku, čo sa odráža v raste hodnoty majetku a hodnoty akcií podniku.

1.4 Výkonnosť podniku

1.4.1 Definícia výkonnosti

V najvšeobecnejšej podobe je výkonnosť podniku podľa **Fibírová, Šoljaková, (2005)** používaný v súvislosti s vymedzením samotnej podstaty existencie podniku v trhovom prostredí, jeho úspešnosti a schopnosti prežitia v budúcnosti.

Neumaierová, Neumaier, (2002) sa zaoberajú problematikou výkonnosti podnikateľského subjektu a zdôrazňujú, že úspešný podnikateľský subjekt musí poznať podstatu firmy a jej fungovania, neustále hodnotiť výkonnosť firmy a zvažovať spôsoby jej zvyšovania.

Prokeš, (2003) konštatuje, že pojmom výkonnosť podniku je možné označiť dosahovanie konkrétnych výsledkov fungovania podniku.

Podľa **Bielik, Dvořák, (2002)** je hodnotenie výkonnosti podnikov a ich diferenciácia problémom, ktorý nestráca na aktuálnosti ani v podmienkach trhovej ekonomiky. Ekonómovia každej vedeckej školy a každého obdobia sa snažili vytýčiť

hranice medzi úspešným a neúspešným podnikom. Za týmto účelom vznikali nové a nové metódy hodnotenia podnikateľských subjektov. Pritom sa vo všeobecnosti vychádzalo z hypotézy, že výsledok úrovne ekonomickej činnosti podniku sa vždy prenáša do jeho finančne ekonomických ukazovateľov.

Podľa **Bielik, (2004)** výkonnosť podniku je značne diferencovaná a dosiahnuté výsledky vo všeobecnosti zaostávajú za potencionálnymi produkčnými schopnosťami podnikov. Diferencovaná výkonnosť ma dôchodkovosť podnikov, ktoré okrem plnenia naturálnych ukazovateľov ovplyvňujú niektoré vonkajšie a vnútorné činitele, najmä však:

1. cenové diferencie materiálových vstupov a realizačných cien výrobkov,
2. vysoká platobná neschopnosť podnikov a neprístupnosť k úverovým zdrojom,
3. znižovanie investícií a nedostatok finančných prostriedkov a obnovenie investície,
4. nedostatočné vybavenie a vysoká opotrebovanosť strojov a technológií.

Podľa **Durišová**, uvádza, že výkonnosť podniku sa v súčasnosti radí medzi často sa vyskytujúce pojmom v ekonomickej teórii, ale aj v podnikovej praxi. Definuje sa ako schopnosť zhodnocovať vložený kapitál. Výkonnosť je radená medzi faktory úspešnosti podniku, spolu s inovatívnosťou produktov a procesov, kvalitou výrobkov a služieb, nízkymi nákladmi.

V najvšeobecnejšej podobe je výkonnosť podniku podľa **Fibírovej, Šoljakovej (2005)** používaný v súvislosti s vymedzením samotnej podstaty existencie podniku v trhovom prostredí, jeho úspešnosti a schopnosti prežitia v budúcnosti.

1.4.2 Meranie výkonnosti

Meraním výkonnosti sa rozumie kvantifikácia miery schopnosti zhodnotenia spotrebovaných zdrojov vlastnou činnosťou podniku, t.j. jeho transformačným procesom. Transformačný proces podniku je proces premeny podnikových výrobných

faktorov (vstupov) na výkony podniku (výstupy). Pre výkonnosť podniku je rozhodujúce, aby hodnota výstupu bola vyššia ako hodnota vstupu. **Durišová,**

Chajdiak (2004) tvrdí, že výkonnosť firmy môžeme analyzovať z hľadiska bezprostredného vlastníka firmy, ukazovateľov rentability, vlastného imania a z pohľadu celospoločenských ukazovateľov produktivity práce meranou pridanou hodnotou, finančnou produktivitou práce alebo produktivitou celkového kapitálu meranou výnosmi.

Analýza a následne aj riadenie výkonnosti podnikateľského subjektu podľa **Knappa (2002)** pozostáva z nasledujúcich piatich procesov:

- Strategické plánovanie, ktoré vedie k vytvoreniu jasných strategických plánov a cieľom dosiahnutia konkurenčnej výhody,
- Príprava rozpočtov, ktorá smeruje k príprave jasných prevádzkových plánov s cieľom zlepšenia hlavných hodnotových aspektov s využitím obmedzených zdrojov,
- Meranie výkonnosti, ktoré zahŕňa zhromažďovanie, spracovanie a distribúciu dát a informácií, ktoré umožňujú efektívnu realizáciu ostatných procesov,
- Hodnotenie výkonnosti, ktoré predstavujú periodický proces revízie skutočnej výkonnosti, cieľov a prognóz, pričom cieľom je realizovať včas preventívne a nápravné akcie zaisťujúce žiaducu výkonnosť podniku,
- Odmeňovanie podľa výkonnosti, ktoré umožňuje prepojenie strategických a prevádzkových aktivít s odmeňovaním.

Väčšina podnikov využíva na hodnotenie výkonnosti podnikateľskú analýzu. Jej základom je výpočet pomerových ukazovateľov z údajov účtovnej závierky podniku. Účelom podnikateľskej analýzy nie je len hodnotenie minulého vývoja, ale aj poskytovanie informácií. Vďaka ktorým sa môže zasahovať do činností podniku a tým zlepšovať jeho výkonnosť. Podnikateľská analýza umožňuje podniku odhaliť jeho silné a slabé stránky, umožňuje prijať opatrenia na prípadne zmeny ekonomického stavu a vývoja podniku.

1.4.3 Finančná analýza

Výkonnosť podniku úzko súvisí s jeho finančno - ekonomickou situáciou, ako aj efektívnosťou jeho hospodárenia. Pri sledovaní výkonnosti podniku je preto nevyhnutné venovať pozornosť jeho finančno- ekonomickej analýze ale aj efektívnosti premeny vstupov na výstupy.

Chajdiak (2004) tvrdí, že výkonnosť firmy môžeme analyzovať z hľadiska bezprostredného vlastníka firmy, ukazovateľov rentability, vlastného imania a z pohľadu celospoločenských ukazovateľov produktivity práce meranou pridanou hodnotou, finančnou produktivitou práce alebo produktivitou celkového kapitálu meranou výnosmi.

Bielik, Gurčík, Gajdoš, (2003) uvádzajú, že meranie výkonnosti v podnikovo-hospodárskej sfére predstavuje dnes jeden z vysoko aktuálnych problémov, pretože okruh užívateľov analýz ekonomickej výkonnosti je široký. Objektívnosť a relevantnosť informácií rozhoduje o budúcej finančnej stabilite podniku, ktorá je závislá aj od správnosti rozhodovaní oblasti investovaných a dosahovaných budúcich efektov. Manažment využíva informácie o ekonomickej výkonnosti a finančnej situácie pre rozhodnutie operatívneho charakteru, ktoré majú priniesť správny efekt z efektívneho využívania majetku a kapitálu podniku. Ide o dosahovanie ukazovateľov, najmä rentability tržieb, nákladovej náročnosti výnosov a mnohých ďalších, ktorých úroveň bezprostredne rozhoduje o trhovej hodnote podniku a jeho efektívnom vývoji.

Zalai, a kol., (2000) tvrdí, že na finančnú analýzu možno použiť nasledovné pomerové ukazovatele:

1. *Ukazovatele likvidity*- pod likviditou rozumieme schopnosť podniku uhradiť včas svoje záväzky voči všetkým dodávateľom. Pod termínom likvidnosť aktív rozumieme schopnosť podniku v čo najkratšom čase pretransformovať jednotlivé majetkové súčasti podniku na peňažné prostriedky a to bez straty ich účtovnej hodnoty. Najlikvidnejším majetkom sú peniaze, ceniny a krátkodobé cenné papiere, naopak za takmer nelikviditný považujeme hmotný investičný majetok.

Pohotová likvidita- vypovedá, aký podiel krátkodobých dlhov môže podnik k určitému dňu vyplatiť v hotovosti.

Bežná likvidita- vypovedá ako je firma schopná zaplatiť krátkodobé dlhy bez predaja zásob.

Celková likvidita- udáva podiel krátkodobých dlhov na financovaní obežného majetku, čím väčšia, tým je nižšie riziko platobnej neschopnosti.

2. *Ukazovateľ aktivity*- poukazujú na efektívnosť využívania aktív. Ukazovatele doby obratu charakterizujú, za akú dobu sa výraz v čitateli pomerného čísla obráti, ukazovateľ obrátkovosti vypovedá, koľkokrát sa za analyzované obdobie obráti.

3. *Ukazovateľ rentability*- hodnotia všeobecnú efektívnosť vloženého kapitálu do podnikateľskej činnosti, bez ohľadu na zdroj odkiaľ pochádza.

- Rentabilita celkového kapitálu- vyjadruje s akou intenzitou sa reprodukuje kapitál vložený do podniku,
- Rentabilita cudzieho kapitálu- vyjadruje koľko čistého kapitálu dostaneme z požičanej koruny,
- Rentabilita výnosov- tiež nazývaná ziskovosť,
- Rentabilita nákladov- poukazuje aký pomer má zisk na vynaložených celkových nákladoch,
- Rentabilita pridanej hodnoty- poukazuje na podiel zisku pripadajúci na korunu hodnoty predanej samotným podnikom.

4. *Ukazovatele zadlženosti*- vyjadruje aký objem cudzieho kapitálu sa podieľa na krytí majetku podniku. Čím väčší je podiel vlastného kapitálu na celkovom, tým je podnik stabilnejší. Optimálne zastúpenie cudzieho kapitálu sa určiť nedá.

Ako uvádza **Alexy, (2005)** ukazovatele rentability vyjadrujú výsledok podnikového úsilia a predstavujú syntézu výsledkov u ktorých sa premieta úroveň a vývoj likvidity, aktivity a zadlženosti. Spoločne pre rôzne konštruované ukazovatele rentability je, že konfrontujú spravidla čistý výsledok podnikovej činnosti so základom, ktorý sa vyjadruje objemom vloženého kapitálu alebo objemom podnikovej činnosti. Cieľom každej podnikateľskej činnosti je dosiahnuť čo najvyššie zhodnotenie vlastného kapitálu, teda maximalizovať rentabilitu vlastného kapitálu (RVK). Ukazovateľ rentability vlastného kapitálu – RETURN OF EQUITY(ROE) = čistý zisk/vlastný

kapitál vyjadruje zhodnotenie vlastného kapitálu, reprodukciu vlastných zdrojov. Ukazovateľ ROA vyjadruje rentabilitu aktív – Return on Assets, teda návratnosť celkového vloženého kapitálu ($ROA = \text{čistý zisk} + \text{úroky} / \text{celkové aktíva}$). Úroveň ukazovateľov rentability vlastného kapitálu je determinovaná zhodnotením celého kapitálu, teda rentabilitou celkového kapitálu. Ukazovateľ rentability celkového kapitálu vyjadruje intenzitu, s akou sa reprodukuje vložený kapitál. Výrazom zhodnotenia vlastného kapitálu je čistý zisk a zhodnotením tej časti, ktorú tvorí cudzí kapitál je úrok. Ide o syntetické vyjadrenie výnosnosti kapitálu. Pri poznávaní kvantitatívnych výsledkov podniku zohrávajú veľký význam ukazovatele rentability, t. j. ukazovatele miery výsledku hospodárenia. Do týchto ukazovateľov sa premieta efektívnosť, s akou prebieha reprodukčný proces podniku, v ktorom sa menia vstupy na výstupy. O rentabilitu firmy majú záujem viacerí účastníci trhových vzťahov, napr.: rentabilita celkového kapitálu, ktorú vypočítame ako $RCK = \text{výsledok hospodárenia po zdanení} / \text{pasíva}$.

Podľa **Baláž, (1996)** ukazovatele likvidity umožňujú analyzovať a kvantifikovať schopnosť podniku hradiť jeho záväzky. Východiskovým zdrojom k výpočtu nasledovných ukazovateľov je súvaha podniku. Vypovedá o podiele jednotlivých majetkových súčasti majúcich rôznu likviditu. Likviditnosť sa rozumie spenažiteľnosť majetku teda doba, ktorú si vyžaduje prevod na pohotovú platobnú prostriedky. Vo finančnej analýze sa využívajú pomerové a rozdielové ukazovatele likvidity. Častejšie pre lepšiu podnikovú porovnateľnosť používame pomerové ukazovatele: pohotová likvidita, je vyčíslená ako pomer finančného majetku a krátkodobých záväzkov, bežná likvidita je vyčíslená ako finančného majetku a krátkodobých pohľadávok ku krátkodobým záväzkom a celková likvidita je vyjadrená ako pomer obežných aktív a krátkodobých záväzkov.

Kalafutová, (1996) uvádza že ukazovatele zadlženosti vyjadrujú a kvantifikujú rozsah použitia cudzieho kapitálu na financovaný potreb podniku. Tento rozsah môže výrazne ovplyvniť rentabilitu a prejavuje sa najmä vo vývoji rentability vlastného kapitálu. Má tiež úzku väzbu na likviditu, pretože objem dlhov zodpovedá povinnosti ich splácania v budúcnosti a potreba vytvoriť na splátky prostriedky. Možno použiť tieto ukazovatele zadlženosti, ktorá je vyčíslená ako pomer celkového dlhu a celkových

aktív. Vyjadruje štruktúru finančných zdrojov. Ďalším ukazovateľom je stupeň samofinancovania vyjadrený ako pomer cudzieho kapitálu a vlastného kapitálu. Ukazovateľ tiež vypovedá o štruktúre finančných zdrojov. Krytie úrokov je pomer zisku pred zdanením a úrokov k úrokom. Ukazovateľ charakterizuje schopnosť podniku platiť cenu za cudzí kapitál.

Podľa **Bielika (2006)** vypovedáciu schopnosť finančnej analýzy treba vidieť v tom, že je účinným prostriedkom pre hodnotenie podniku. Na báze základných údajov z účtovných výkazov je skonštruovaný systém pomerových a rozdielových ukazovateľov, ktorý umožňuje komplexný pohľad na objektívnu finančnú situáciu firmy. Poznanie silných a slabých stránok napomáha manažérom skvalitniť proces rozhodovania o ďalšom smerovaní podniku.

1.5 Vzťah kapitálovej štruktúry a výkonnosti podniku

Veľkosť celkového kapitálu ako aj jeho štruktúra majú výrazný vplyv na výkonnosť podniku. Celková veľkosť podnikového kapitálu závisí na mnohých okolnostiach, predovšetkým na:

1. veľkosť podniku, pričom samotná veľkosť podniku by mala byť optimálna; všeobecne platí, že čím väčší je podnik, tým väčší kapitál vyžaduje,
2. stupeň mechanizácie, automatizácie, robotizácie (čím vyššie použitie techniky, tým väčší kapitál),
3. rýchlosť obratu kapitálu (čím rýchlejší obrat, tým menší kapitál),
4. organizácia odbytu (podnik s vlastnou predajňou si vyžaduje vyšší kapitál ako predaj cez obchodné podniky).

Podnik by mal mať práve toľko kapitálu, koľko potrebuje. Ak má kapitálu viac, je jeho využitie nevhodné; hovoríme, že podnik je prekapitalizovaný. To pri akciových spoločnostiach znamená, že bolo emitované viac akciového kapitálu, než môže byť efektívne využité. Výsledkom potom je to, že akciová spoločnosť nie je schopná vytvoriť taký zisk, aby akcionári dostali požadovanú mieru dividend. Obvyklým ukazovateľom prekapitalizovania podniku je pomer vlastného kapitálu a dlhodobého majetku (stálych aktív). Ak je tento pomer väčší než 1, hovoríme o prekapitalizovaní.

Ak má kapitálu tak málo, že to spôsobuje poruchy v chode podniku, hovoríme, že podnik je podkapitalizovaný. K tomu často dochádza v období expanzie podniku, keď podnik prudko rozširuje výrobu a predaj, čím spontánne rastú jeho aktíva (zásoby, pohľadávky aj jeho hmotný majetok), ktoré nie sú kryté potrebnými finančnými zdrojmi. Podnik sa zadlžuje u svojich dodávateľov a týmto krátkodobým cudzím kapitálom je krytý aj dlhodobý majetok. Podnik sa dostáva do platobnej neschopnosti, čo býva počiatkom jeho konca. Ukazovateľom podkapitalizovaným môže byť pomer dlhodobého majetku (stálych aktív) k dlhodobým zdrojom (dlhodobým pasívam); ak je jeho hodnota väčšia ako 1, sú stále aktíva kryté aj krátkodobými záväzkami a podnik je podkapitalizovaný. **Synek, a kol., (2007)**

Štefanko, tvrdí, že Zlaté bilančné pravidlo vyžaduje, aby sa na obstaranie dlhodo vo viazaného kapitálu, stálych aktív využili finančné zdroje, ktoré sú dlhodo vo k dispozícii. Taký zdroj predstavuje vlastný kapitál a dlhodobý cudzí kapitál. Pritom má platiť, že dlhodobých zdrojov je viac, ako je objem stálych aktív, čo vyjadruje nerovnosť :

$$SA < VK + DCK \text{ resp. } SA - (VK + DCK) < 0$$

V tomto prípade hovoríme, že je podnik prekapitalizovaný. V opačnom prípade, teda ak

$$SA > VK + DCK \text{ resp. } SA - (VK + DCK) > 0$$

Je podnik podkapitalizovaný, jeho dlhodobé zdroje nepostačujú na krytie stáleho majetku. S tým súvisí aj financovanie obežného majetku. V prípade, že je podnik prekapitalizovaný, je tu možnosť použiť časť dlhodobých finančných zdrojov na financovanie obežného majetku. Spravidla ide o časť zodpovedajúcu potrebe zásob. Primeraným zdrojom financovania ostatného obežného majetku je krátkodobý cudzí kapitál. Zdravý vzťah medzi obežným majetkom a zdrojmi jeho krytia vyjadruje nerovnosť

$$OM > KCK$$

Rozdiel medzi OM a KCK, ktorý v takom prípade vzniká, predstavuje *čistý preadzkový kapitál*. Jeho existencia je garanciou krátkodobého cudzieho kapitálu . V opačnom prípade, ak:

$$OM < KCK$$

Dochádza k *nekrytému dlhu*, ktorý vznikol tým, že podnik použil časť krátkodobých zdrojov na obstaranie viazaného majetku, čo nie je ekonomicky najvhodnejšie.

2 Ciel' práce

Hlavným cieľom predkladanej bakalárskej práce bola analýza vplyvu kapitálovej štruktúry podniku na jeho výkonnosť. Jednou z hlavných činností každého podniku by mala byť pravidelná analýza kapitálovej a majetkovej štruktúry podniku a určovanie faktorov a príčin, ktoré jej zmenami pôsobia na výkonnosť podniku.

Ako tvrdí **Synek (2007)** Celková veľkosť podnikového kapitálu závisí na mnohých okolnostiach, predovšetkým na:

1. veľkosť podniku, pričom samotná veľkosť podniku by mala byť optimálna; všeobecne platí, že čím väčší je podnik, tým väčší kapitál vyžaduje,
2. stupeň mechanizácie, automatizácie, robotizácie (čím vyššie použitie techniky, tým väčší kapitál),
3. rýchlosť obratu kapitálu (čím rýchlejší obrat, tým menší kapitál),
4. organizácia odbytu (podnik s vlastnou predajňou si vyžaduje vyšší kapitál ako predaj cez obchodné podniky)

O výkonnosti samotného podniku svedčí objem majetku podniku a kapitálovej štruktúry majetku, jeho zadlženosti vrátane dlhov, objem tržieb, výnosov, nákladov, ako aj výsledkov hospodárenia. Ako najväčší problém súčasnej doby sa v štruktúre podniku javí jeho výkonnosť, cieľom mojej bakalárskej práce je vytvoriť analýzu výkonnosti podniku vzhľadom na jeho meniacu sa kapitálovú štruktúru v Poľnohospodárskom družstve Kapušany pri Prešove.

Vlastná práca bola rozdelená do troch častí. V prvej časti sme sa zoznámili so samotným subjektom, čiže Poľnohospodárskym družstvom Kapušany pri Prešove, táto časť práce zahrňovala jeho základnú charakteristiku, vznik a organizačnú štruktúru podniku, predmet podnikania ako aj profil firmy. V druhej časti sme sa zaoberali stanovením štruktúry a vývojom majetku podniku ako celku a podrobne popísali vývoj a štruktúru kapitálu a jeho zložiek v časovom období rokov 2007-2009 ako aj vzájomný vzťah medzi jednotlivými zložkami majetku a jednotlivými druhmi použitého kapitálu (posúdenie zlatého bilančného pravidla). V tretej časti sme sa už venovali samotnej analýze zmien kapitálovej štruktúry vzhľadom na jeho výkonnosť pomocou pomerových ukazovateľov podniku a pyramídovým rozkladom rentability majetku.

3 Metodika práce a metody skúmania

Vo vlastnej práci sme analyzovali podnikateľskú činnosť Poľnohospodárskeho družstva Kapušany pri Prešove za časové obdobie 2007-2009. V tejto analýze sme použili zdroje, ktoré nám podnik poskytol a umožnil použiť. Zdroje tvorili účtovné výkazy - súvaha a výkaz ziskov a strát za sledované obdobie 2007-2009, ako aj výpis z obchodného registra.

Samotný metodický postup bol rozdelený do viacerých častí, ktoré mali vzájomnú nadväznosť a tento postup vychádzal z cieľov bakalárskej práce.

1. Charakteristika skúmaného objektu ako aj profilu tejto firmy
2. Analýza vývoja a štruktúry majetku podniku ako aj vývoja a štruktúra celkových zdrojov, vlastného a celkového kapitálu PD Kapušany pri Prešove.

Pri sledovaní štruktúry majetku a kapitálu podniku sme skúmali pomer medzi jeho jednotlivými majetkovými a kapitálovými zložkami podniku. Pri analýze ich vývoja sme sledovali ich zmeny v danom časovom období. Na záver sme porovnali vzájomný vzťah medzi jednotlivými zložkami majetku a jednotlivými druhmi použitého kapitálu (posúdenie zlatého bilančného pravidla)

Zlaté bilančné pravidlo hovorí, že dlhodobé aktíva by mali byť financované vlastným kapitálom a dlhodobým cudzím kapitálom. Krátkodobé aktíva krátkodobým cudzím kapitálom. Akonáhle by boli dlhodobé aktíva financované krátkodobým kapitálom, nemal by podnik istotu stabilného financovania po vypršaní jeho splatnosti. Istejší dlhodobý kapitál tak dostáva prednosť pred lacnejším krátkodobým kapitálom.

$$\text{Vlastný kapitál} + \text{Dlhodobý cudzí kapitál} > \text{Dlhodobé aktíva}$$

Primeraným zdrojom financovania ostatného obežného majetku je krátkodobý cudzí kapitál. Zdravý vzťah medzi obežným majetkom a zdrojmi jeho krytia vyjadruje nerovnosť

$$\text{OM} > \text{KCK}$$

Rozdiel medzi OM a KCK, ktorý v takom prípade vzniká, predstavuje čistý preadzkový kapitál. Jeho existencia je garanciou krátkodobého cudzieho kapitálu. V opačnom prípade, dochádza k nekrytému dlhu.

3. Analýza zmien kapitálovej štruktúry podniku vo vzťahu k jeho výkonnosti

- pomocou pomerových ukazovateľov

Súbor pomerových ukazovateľov, ktoré boli potrebné na dosiahnutie nášho cieľa sú Ukazovatele rentability hodnotia všeobecnú efektívnosť vloženého kapitálu do podnikateľskej činnosti, bez ohľadu na zdroj odkiaľ pochádza.

Rentabilita celkového kapitálu - vyjadruje s akou intenzitou sa reprodukuje kapitál vložený do podniku

$$RCK = \frac{\text{výsledok hospodárenia} + \text{nákladové úroky} * (1 - Sd)}{\text{celkový kapitál}} \quad (1)$$

Rentabilita vlastného kapitálu - vyjadruje zhodnotenie vlastného kapitálu, reprodukciu vlastných zdrojov

$$RVK = \frac{\text{výsledok hospodárenia}}{\text{vlastný kapitál}} \quad (2)$$

Ukazovatele zadlženosti - vyjadrujú aký objem cudzieho kapitálu sa podieľa na celkovom kapitáli.

$$\text{Celková zadlženosť} = \frac{\text{cudzie zdroje}}{\text{celkový kapitál}} \quad (4)$$

$$\text{Stupeň samofinancovania} = \frac{\text{vlastné imanie}}{\text{celkový kapitál}} \quad (5)$$

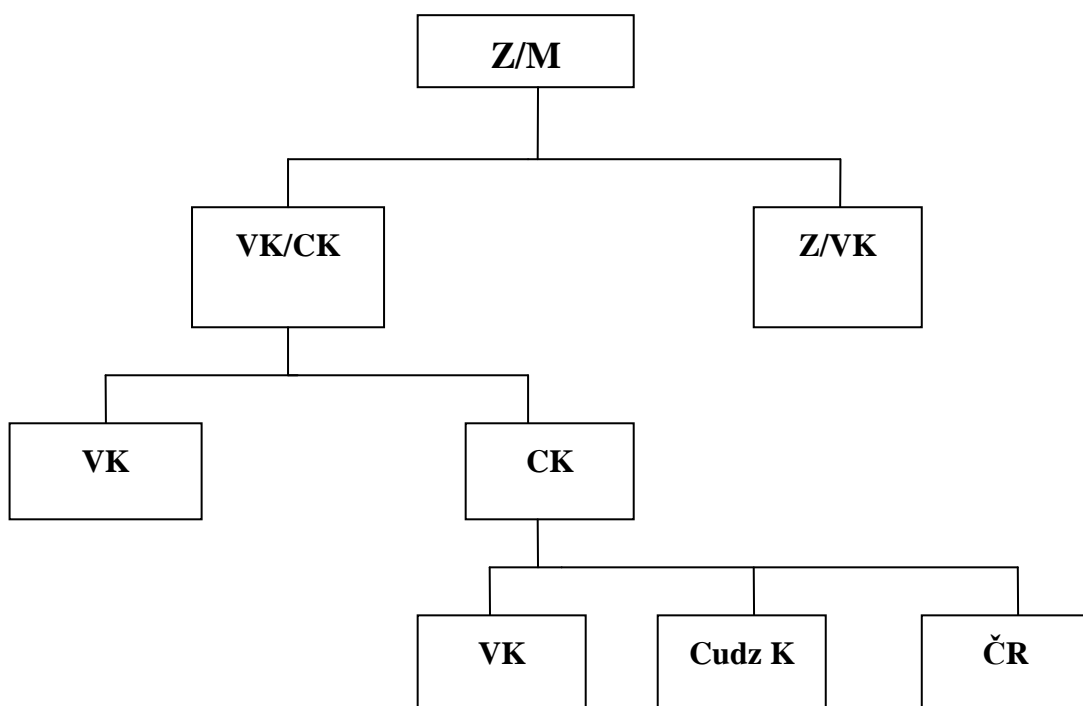
$$\text{Finančná páka} = \frac{\text{celkový kapitál}}{\text{vlastné imanie}} \quad (6)$$

$$\text{Úverová zaťaženosť} = \frac{\text{bankové úvery a finančná výpomoc}}{\text{celkový kapitál}} \quad (7)$$

- Pyramídový rozklad rentability celkového majetku

Pri tomto rozklade sme analyzovali vplyv zmien kapitálu podniku na celkovú rentabilitu majetku. Skúmali sme vplyv zmien analytických ukazovateľov (a,b) na jeden vrcholový syntetický ukazovateľ (x). Vzťahy medzi jednotlivými ukazovateľmi boli vyjadrené adiktívnou väzbou a multiplikatívnou väzbou.

Obr. 1 Pyramídový model rozkladu rentability celkového majetku podniku

Zdroj: Kotúlič – Kílary – Rajčaniová (2007)

Pri adiktívnej väzbe sme postupovali týmto spôsobom. Keď medzi ukazovateľmi bol súčet resp. rozdiel sme analytický ukazovateľ počítali takto

$$\Delta X_a = a_1 - a_0 \quad (\text{pri výpočte v } \text{€}) \quad (8)$$

$$\Delta X_a = \frac{a_1 - a_0}{x_1 - x_0} (I_x - 1) * 100 \quad (\text{pri výpočte v } \%) \quad (9)$$

Pri multiplikatívnej väzbe kde medzi ukazovateľmi bol súčin resp. podiel sme použili reťazové dosadzovanie, pri ktorom sme x v absolutnom vyjadrení (v €) rozdelili do troch krokov

I. krok $a_0 \cdot b_0$

II. krok $a_1 \cdot b_0$

III. krok $a_1 \cdot b_1$

A následne z toho sme vypočítali ukazovatele

$$X_a = \text{II. Krok} - \text{I. krok} \quad (10)$$

$$X_b = \text{III. krok} - \text{II. Krok} \quad (11)$$

To platilo, ak bolo medzi koeficientmi znamienko krát. Pri ich delení bol podobný postup iba znamienko násobenia sme zmenili na znamienko delenia.

4 Výsledky práce a diskusia

4.1 Charakteristika skúmaného objektu

4.1.1 Základná charakteristika spoločnosti

Názov spoločnosti: Poľnohospodárske družstvo Kapušany pri Prešove

Adresa: Kapušany 568

08212 Kapušany

4.1.2 Vznik a organizačná štruktúra družstva

Poľnohospodárske družstvo Kapušany pri Prešove vzniklo zápisom do obchodného registra dňa 04.05.1951. V roku 1972 bolo zlúčené s JRD Fulianka, v roku 1973 s JRD Lada a JRD Nemcovce a v roku 1975 aj s JRD Chmeľov. Jeho právna forma je družstvo. Štatutárny orgán družstva odo dňa 05. 04. 1993 je predstavenstvo v zložení:

Ing. Viera Sučková – predseda, Jozef Kerestేశ- podpredsa predstavenstva,

Jarmila Kerestేశová- člen predstavenstva. Členovia podniku sú Terézia Zborovianová , Mária Marušinová, Bartolomej Vaško, Andrej Vidmunský.

Konanie družstva odo dňa 05.04.1993: Za družstvo koná predseda v jeho neprítomnosti podpredsa. Ak je pre právny úkon, ktorý robí predstavenstvo predpísaná písomná forma, je potrebný podpis dvoch členov predstavenstva. Základné imanie družstva k 27. 05. 2009 je 128 484 eur a základný členský vklad je 332 eur.

4.1.3 Predmet podnikania družstva

Hlavným predmetom poľnohospodárskej činnosti je :

- poľnohospodárska výroba včítane predaja nespracovaných poľnohospodárskych výrobkov a plodov za účelom ich spracovania alebo ďalšieho predaja
- výroba tovaru z plastov
- Výroba akvaristických pomôcok
- Výroba mäsa a mäsových výrobkov(mäsiarstvo a údenárstvo)
- úprava a spracovanie mlieka - výroba mliečnych výrobkov
- staviteľ - vykonávanie jednoduchých stavieb a poddodávok
- výroba a spracovanie skla

-
- stolárstvo
 - oprava motorových vozidiel
 - obchodná činnosť s potravinami, mäsom a mäsovými výrobkami
 - cestná nákladná doprava
 - výroba hotových krmív pre akvarijné rybky a exotické vtáctvo
 - ťažba piesku
 - ekonomický prenájom hnutel'ného a nehnuteľného majetku
 - hydromelioračná výstavba, opravy a údržba hydromelioračných zariadení
 - zabezpečenie hospodárskych a sociálnych potrieb členov družstva podľa schválenia členskej schôdze alebo predstavenstva
 - výroba kompletných a doplnkových krmných zmesí
 - maloobchod a veľkoobchod v rozsahu voľných živností
 - sprostredkovateľská činnosť v rozsahu voľnej živnosti
 - práce vykonávané strojnými mechanizmami v prvovýrobe, rastlinnej a živočíšnej výrobe
 - výkon práva poľovníctva a chov lesnej zveri
 - výroba elektriny vyrobenej z obnoviteľných zdrojov výrobným zariadením s celkovým inštalovaným výkonom do 5 MW v zariadeniach na využitie bioplynu
 - výroba paliet

4.1.4 Profil firmy

Hlavným predmetom činnosti je poľnohospodárska prvovýroba. Družstvo hospodári v zemiakovo-ovsenej výrobnjej oblasti na výmere 2864,60 ha. Družstvo má 7 hospodárskych dvorov: Kapušany, Fulianka, Lada, Okružná, Nemcovce, Šarišská Poruba a Chmeľov. Samotný profil podniku zobrazuje schéma, ktorá je uvedená v prílohe 1. Na úseku rastlinnej výroby sa pestujú obilniny, repka a trávy na ornej pôde. Cieľom úseku je prechod na pestovanie energetických plodín, zvýšenie výroby licenčných osív vybraných odrôd – pšenice, jačmeňa a z tráv – mätonohu. Významná časť produkcie RV (cca 2 400 t) sa však realizuje aj na trhu a je zdrojom približne 23 % tržieb. Medzi základné komodity patria: potravinárska a krmná pšenica, sladovnícky a krmný jačmeň, repka, slnečnica, ovos a horčica. Družstvo hospodári v znevýhodnených podmienkach :

Štruktúra pôdy:

☞ Orná pôda	1768,75 ha
☞ TTP:	1095,85 ha
☞ Verifikovaná pôda spolu :	2864,60 ha

Živočíšna výroba je zameraná hlavne na chov hovädzieho dobytku, oviec a na produkciu mlieka. Tento úsek zahŕňa farmy: Lada, Chmeľov, Šarišská Poruba, Okružná, Nemcovce a Fulianka. Družstvo má vybudované dve špičkové farmy s dojárnami Boumatic v Lade a na Chmeľove. V chove oviec sa orientuje na mliečne plemeno Lacon, produkciu syra a chovu veľkonočných jahniat. Základným nositeľom tržieb je surové kravské mlieko, ktoré sa podieľa 50 - 55 % na celkových tržbách podniku. V celoslovenskej produkcii tohto produktu zaberá družstvo približne 0,26 % na trhu. Ďalším zdrojom tržieb družstva v živočíšnej výrobe je produkcia živého mäsa - bravčové, hovädzie, ovce, jahňatá (cca 10 %) a ovčí hrudkový syr a vlna (1%). Úsek mechanizácie a energetiky poskytuje služby v rámci družstva navonok. Hlavné úsilie zameriava na využívanie alternatívnych zdrojov energie. Prevádzkuje biokogeneračnú jednotku s hodinovým výkonom 120 kW. Cieľom je započat' výrobu, lisovanie a peletkovanie energetických plodín. Úsek ekonomických činnosti sa sústreďuje na prípravu a realizáciu projektov EÚ. Úsek poľovníctva obhospodaruje 5000 ha poľovej plochy s poplatkovým odstrelom srnčej, jelenej a diviacej zveri. Okrem toho zabezpečuje odchov danielovej a muflonovej zveri vo zverofarme na trofeje a chovné účely. Pre obdobné využitie chová aj morku kanadskú.

4.2 Analýza majetkovej a kapitálovej štruktúry PD Kapušany

4.2.1 Horizontálna a vertikálna analýza majetku podniku

Vertikálna analýza majetku podniku

Vertikálnou analýzou majetku podniku sme skúmali štruktúru majetku v podniku v jednotlivých rokoch. Čiastkové položky majetku boli vyjadrené ako percentuálny podiel celkového majetku.

Tab. 1 Štruktúra majetku podniku (v € a %)

Ukazovateľ	Hodnota ukazovateľa			Štruktúra (v %)		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Majetok spolu	7166965	7072296	7728762	100	100	100
Neobežný majetok	5082255	4934973	5570615	70,91	69,78	72,08
Dlhodobý hmotný majetok	5045044	4933878	5569513	70,39	69,76	72,06
Dlhodobý nehmotný majetok	0	0	0	0	0	0
Dlhodobý finančný majetok	37210,38	1095,4	1102	0,52	0,02	0,01
Obežný majetok	2080097	2128826	2142763	29,02	30,10	27,72
Zásoby	1214765	1482640	1276894	16,95	20,96	16,52
Dlhodobé pohľadávky	0	0	0	0	0	0
Krátkodobé pohľadávky	611498,4	403240	713167	8,53	5,70	9,23
Finančné účty	253833,9	242946	152702	3,54	3,44	1,98
Časové rozlíšenie	4613,955	8497,64	15384	0,06	0,12	0,20

Zdroj: Súvaha PD Kapušany pri Prešove, vlastné výpočty

Majetok spolu predstavoval v roku 2009 hodnotu 7 728 762 eur. Najviac zastúpenou položkou v jeho štruktúre bol neobežný majetok (69,78 % - 72,08 %), tvoril ho predovšetkým dlhodobý hmotný majetok (69,76% - 72,06 %), z ktorého najväčší podiel predstavovali stavby, samostatne hnutelné veci a súbory hnutelných vecí ako aj základné stádo a ťažné zvieratá. Dlhodobý nehmotný a dlhodobý finančný majetok sa podieľali menej ako 2%. Najnižší pokles sme zaznamenali pri ostatných dlhodobých cenných papieroch a podieloch, keď v roku 2008 poklesla tato položka oproti roku 2007 až o 0,50%. Obežný majetok predstavoval iba 27,72 % - 30,10% na celkovom majetku ale jeho štruktúra už nebola taká jednoznačná ako to bolo pri obežnom majetku. Čo sa týka zásob svoje maximum dosiahli v roku 2008 kedy oproti vlnajšiemu roku vzrástli o 4,01% , ale v roku 2009 sme zaznamenali ich pokles na úroveň 16,52%. Krátkodobé pohľadávky mali najskôr klesajúcu a potom stúpajúcu tendenciu, keď svoje minimum dosiahli v roku 2008 a to 5,70% . V roku 2007 mali úroveň 8,53% a v roku 2009 to bolo

9,23%. Čo sa týka finančných účtov, tie si svoju úroveň v prvých dvoch rokoch udržiavali až v roku 2009 poklesli až o 1,46%.

Horizontálna analýza majetku podniku

V horizontálnej analýze majetku podniku sme sledovali jeho vývoj v rozpätí rokov 2007-2009

Tab. 2 Horizontálna analýza majetku (v €)

Ukazovateľ	Hodnota ukazovateľa			Zmena		Index	
	2007	2008	2009	2009-2007	2009-2008	2009/ 2007	2009/ 2008
Majetok spolu	7166965	7072296	7728762	561796,59	656465,64	1,08	1,09
Neobežný majetok	5082255	4934973	5570615	488360,47	635641,89	1,10	1,13
Dlhodobý hmotný majetok	5045044	4933878	5569513	524468,85	635635,29	1,10	1,13
Dlhodobý nehmotný majetok	0	0	0	0	0	0	0
Dlhodobý finančný majetok	37210,38	1095,399	1102	-36108,38	6,60	0,03	1,01
Obežný majetok	2080097	64133	2142763	62666,07	2078630	1,03	33,41
Zásoby	1214765	1482640	1276894	62129,34	-205745,6	1,05	0,86
Dlhodobé pohľadávky	0	0	0	0	0	0	0
Krátkodobé pohľadávky	611498,4	403239,7	713167	101668,63	309927,27	1,17	1,77
Finančné účty	253833,9	242946,3	152702	-101131,90	-90244,29	0,60	0,63
Časové rozlíšenie	4613,95	8497,64	15384	10770,05	6886,36	3,33	1,81

Zdroj: Súvaha PD Kapušany pri Prešove, vlastné výpočty

Podľa tabuľky 2, kde bol zachytený vývoj majetkovej štruktúry v čase sme analyzovali, že majetok spolu predstavoval v roku 2009 hodnotu 7 728 762 eur, bol najvyšší počas sledovaného obdobia. Vzrástol oproti roku 2007 o 7,2%. Vývoj dlhodobého majetku najviac závisel na dlhodobom hmotnom majetku, ktorý bol jeho najväčšou položkou. Dlhodobý hmotný majetok vrástol oproti roku 2008, kedy jeho hodnota predstavovala 4 933 878 eur na hodnotu dosiahnutú v roku 2009 a to na 5 569 513 eur o 12%. Čo sa týka dlhodobého finančného majetku najväčší pokles sme zaznamenali v roku 2008, keď oproti roku 2007 poklesol jeho objem až o 2,94%.

4.2.2 Horizontálna a vertikálna analýza kapitálovej štruktúry podniku

Vertikálna analýza kapitálovej štruktúry

Vertikálnou analýzou kapitálovej štruktúry sme zisťovali podiel jednotlivých zložiek kapitálu na celkovom objeme kapitálu resp. zdrojov za ktorý bol tento majetok obstaraný. Túto analýzu sme vykonávali za časové obdobie rokov 2007-2009.

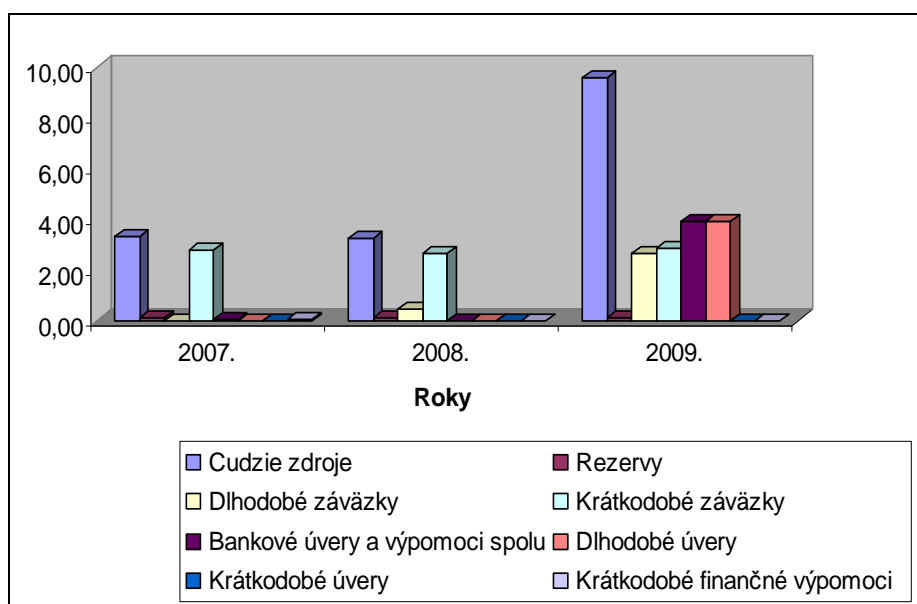
Tab. 3 Vertikálna analýza vlastného kapitálu(v € a%)

Ukazovateľ	Hodnota ukazovateľa			Štruktúra (v %)		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Vlastné imanie	6148576	6036347	6058773	85,79	85,35	78,39
Základné imanie	5343856	2848934	2854579	74,56	40,28	36,93
Kapitálové fondy	425812	2817599	2881833	5,94	39,84	37,29
Fondy zo zisku	362511	10971	299940	5,06	0,16	3,88
VH minulých rokov	0	0	0	0	0	0
VH za účtovné obdobie	16398	5643	22421	0,23	0,08	0,29

Zdroj: Súvaha PD Kapušany pri Prešove, vlastné výpočty

Vlastný kapitál resp. vlastné imanie podniku vykazovalo v roku 2009 hodnotu 605 873 eur, čo tvorilo 78,39 % z hodnoty celkového kapitálu. Vlastné imanie tvorilo najväčší podiel na vlastnom kapitáli iba v prvom roku sledovaného obdobia a to 87% z vlastného kapitálu avšak v nasledujúcom období pokleslo jeho zastúpenie v tejto štruktúre o 40% z dôvodu nárastu objemu kapitálového fondu nášho podniku, ktorý sa zvýšil z 5,94 % v roku 2007 na 39,84% v roku 2008. Ďalšie významné zmeny nastali v štruktúre fondov zo zisku, keď sa podiel zvýšil z hodnoty 10 971 eur na 299 940 eur, čo predstavovalo nárast 3,66%.

Obr 6 Štruktúra cudzích zdrojov podniku (v %)

Zdroj: Súvaha PD Kapušany pri Prešove, vlastné výpočty

V štruktúre cudzích zdrojov sme zaznamenali výrazné zmeny iba v roku 2009 v štruktúre dlhodobých bankových úverov, ktoré sa zvýšili z nuly na 306 020 eur, čo bolo spôsobené získaním takéhoto úveru z dôvodu investície do nových technológií. Taktiež podiel dlhodobých záväzkov na celkových cudzích zdrojoch bol významný až v roku 2009 ich hodnota bola 207 107 eur, čo predstavovalo až 2,18 % z celkového cudzieho kapitálu. Ďalším významným prvkom v štruktúre cudzieho kapitálu boli bankové úvery a finančné výpomoci, ktoré v roku 2009 predstavovali až 3,69 %.

Tab. 4 Štruktúra cudzích zdrojov podniku (v € a %)

Ukazovateľ	Hodnota ukazovateľa			Štruktúra v %		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Cudzíe zdroje	237104	230598	744073	3,31	3,26	9,63
Rezervy	7535	7070	10000	0,11	0,10	0,13
Dlhodobé záväzky	675	35252	207107	0,01	0,50	2,68
Krátkodobé záväzky	200524	188276	220946	2,80	2,66	2,86
Bankové úvery a výpomoci spolu	6639	0	306020	0,09	0	3,96
Dlhodobé úvery	0	0	306020	0	0	3,96
Krátkodobé úvery	0	0	0	0	0	0
Krátkodobé finančné výpomoci	6639	0	0	0,09	0	0

Zdroj: Súvaha PD Kapušany pri Prešove, vlastné výpočty

Na celkovom kapitáli v štruktúre pasív vykazoval najväčší podiel vlastný kapitál podniku, ktorý tvoril až 78,39% - 85,79% z celkových pasív. Avšak objem cudzích zdrojov tvorilo iba okolo 3% v prvých dvoch rokoch sledovaného obdobia, ale v roku 2009 sa zvýšil o približne 6,5% z dôvodu získania cudzích zdrojov pre rozvoj družstva. Časové rozlíšenia tvorilo počas celého skúmaného obdobia 10,90% - 11,98%

Tab. 5 Štruktúra celkového kapitálu (v € a %)

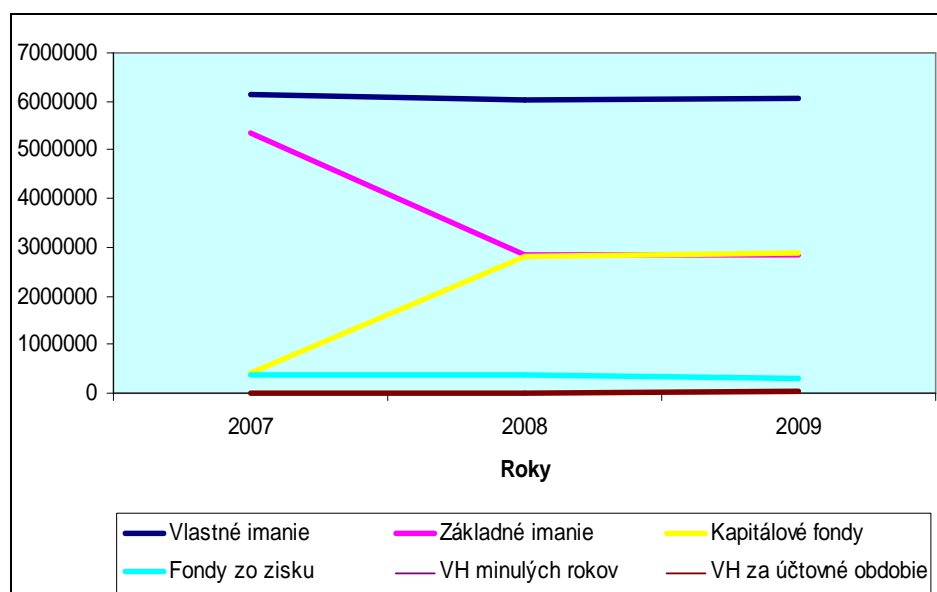
Ukazovateľ	Hodnota ukazovateľa			Štruktúra v %		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Vlastné imanie a záväzky	7166965	7072296	7728762	100	100	100
Vlastné imanie	6148576	6036347	6058773	85,79	85,35	78,39
Cudzíe zdroje	237104	230598	744073	3,31	3,26	9,63
Časové rozlíšenie	781285	805351	925916	10,90	11,39	11,98

Zdroj: Súvaha PD Kapušany pri Prešove, vlastné výpočty

Horizontálna analýza kapitálu podniku

V tejto časti práce skúmame vývoj kapitálu v čase, čiže ako sa menil v sledovaných rokoch 2007-2009

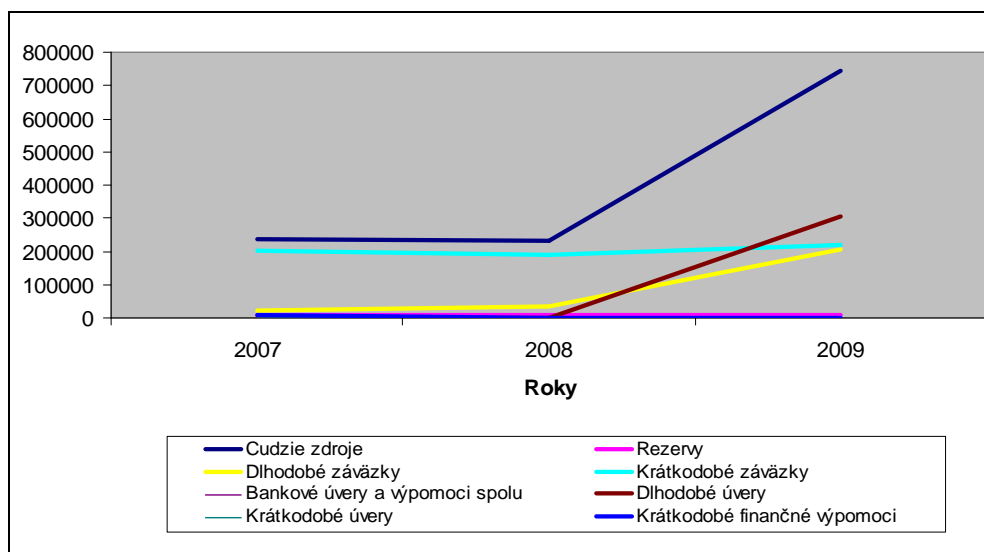
Obr. 8 Horizontálna analýza vlastného kapitálu (v €)

Zdroj: Súvaha PD Kapušany pri Prešove, vlastné výpočty

Ako vyplýva z obr 8 sa vo vlastnom imaní podniku výrazne počas skúmaného obdobia menili iba položky základného imania a kapitálových fondov. Kapitálové fondy zaznamenali najväčší nárast v roku 2008, keď oproti predchádzajúcemu obdobiu vzrástli z hodnoty 425 812 eur na hodnotu 2 817 599 eur, čiže o 2 391 787 eur. To spôsobila tvorba nových fondov na družstve. Pokles základného imania bol taktiež výrazný v roku 2008, kedy oproti predchádzajúcemu obdobiu sa zmenil o 2 494 922 eur, čo predstavovalo pokles o 54%. Ostatné položky vlastného imania družstva si držali počas sledovaného obdobia pomerne rovnaké hodnoty.

Obr 9 Horizontálna analýza cudzieho kapitálu (v €)

Zdroj: Súvaha PD Kapušany pri Prešove, vlastné výpočty

Podobne ako pri vlastnom kapitáli aj pri cudzom kapitáli sme zaznamenali nárast pri dvoch položkách jeho štruktúry a to dlhodobých úverov a dlhodobých záväzkov, ostatné jeho zložky si udržiavali pomerne rovnakú úroveň počas všetkých troch rokov. Ako vyplynulo už zo štruktúry cudzích zdrojov dlhodobé úvery sa zvýšili o 100% a pri dlhodobých záväzkoch bol tento nárast miernejší iba 2,68%.

Tab. 8 Horizontálna analýza celkového kapitálu (v €)

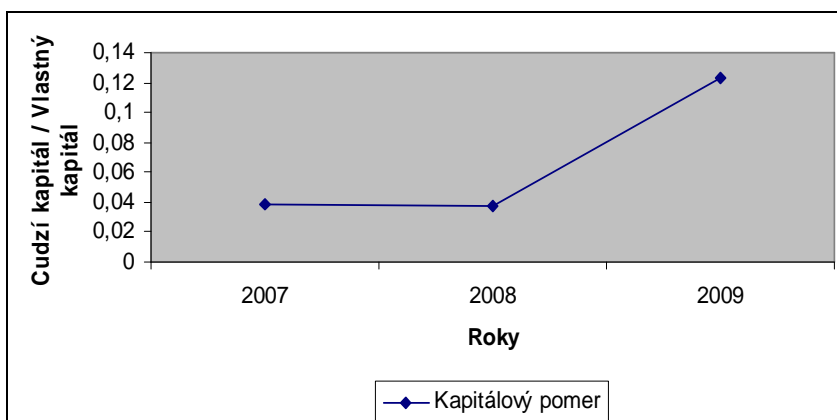
Ukazovateľ	Hodnota ukazovateľa			Zmena		Index	
	2007	2008	2009	2009-2007	2009-2008	2009/ 2007	2009/ 2008
Vlastné imanie a záväzky	7166965	7072296	7728762	561796,59	656465,64	1,08	1,09
Vlastné imanie	6148576	6036347	6058773	-89802,98	22425,66	0,99	1,00
Cudzie zdroje	237104	230598	744073	506968,84	513474,85	3,14	3,23
Časové rozlíšenie	781285	805351	925916	144630,73	120565,14	1,19	1,15

Zdroj: Súvaha PD Kapušany pri Prešove, vlastné výpočty

V podniku bol zaznamenaný v sledovanom období nárast celkového kapitálu, jeho výška na konci roka 2009 činila 7 728 762 eur a v roku 2008 to bolo 7 072 296 eur, z čoho vyplnilo, že vzrástol o 91,5%. Vlastné imanie a časové rozlíšenie sa v horizontálnej analýze menili minimálne, čiže aj na jeho štruktúru takto pôsobili, ale pri analýze cudzích zdrojov ich nárast spôsobil rast kapitálu. V roku 2009 oproti predchádzajúcemu obdobiu narástol cudzí kapitál o 31%.

Kapitálový pomer

Obr. 11 Kapitálový pomer (v %)

Zdroj: vlastná práca

Družstvo krylo počas celého sledovaného obdobia svoje aktíva vlastnými pasívami. Vlastný kapitál tvoril viac ako 50% z celkového kapitálu v roku 2007-2008, ale v roku 2009 vzrástol objem cudzieho kapitálu, čo spôsobilo zmenu v krytí aktív, keď na ich krytie bolo využitých asi o 31% viac cudzieho kapitálu. Tento vývoj kapitálového pomeru zachytáva obr. 11 a tabuľka 11.

4.2.3 Zlaté bilančné pravidlo financovania obežného a neobežného majetku

Ako ukazuje tabuľka 10, množstvo dlhodobého kapitálu bolo vyššie ako množstvo obežného majetku, z čoho vyplýva že podnik bol prekapitalizovaný v roku 2007 o 1 088 727 eur, v roku 2008 o 1 136 626 eur a v roku 2009 to je o 1 001 285 eur.

Dlhodobé zdroje sa použili na krytie dlhodobého majetku, ale ich časť sa použila na krytie obežných aktív.

Tab. 10 Zlaté bilančné pravidlo- neobežný majetok(v €)

Ukazovateľ	Hodnota ukazovateľa		
	2007	2008	2009
Neobežný majetok	5082255	4934973	5570615
Vlastné imanie	6148576	6036347	6058773
Dlhodobé úvery	0	0	306020
Dlhodobé záväzky	22406	35252	207107
Dlhodobý kapitál spolu	6170982	6071599	6571900
Dlh. Kapitál - neobežný majetok	1088727,35	1136626,17	1001285

Zdroj: Súvaha PD Kapušany pri Prešove, vlastné výpočty

V sledovanom období bol podnik prekapitalizovaný, resp. mal čistý pracovný kapitál. Čo znamenalo, že toto družstvo na financovanie ostatného obežného majetku využil iba krátkodobý cudzí kapitál.

Tab. 11 Zlaté bilančné pravidlo – obežný majetok (v €)

Ukazovateľ	Hodnota ukazovateľa		
	2007	2008	2009
Obežný majetok	2080097	2128826	2142763
Krátkodobé záväzky	200524	188276	220946
Krátkodobé úvery	0	0	0
Krátkodobé finančné výpomoci	6639	0	0
KCK spolu	207163	188276	220946
KCK- obežný majetok	1872934	1940550	1921817

Zdroj: Súvaha PD Kapušany pri Prešove, vlastné výpočty

4.3 Analýza kapitálovej štruktúry a jej vplyv na výkonnosť podniku

4.3.1 Analýza pomerových ukazovateľov

Ukazovatele rentability

Rentabilita je pomer dosiahnutého efektu k prostriedkom vynaloženým na dosiahnutie tohto efektu. Charakterizuje výnos z podnikania za určité obdobie ako pomer výsledku hospodárenia a kapitálu podniku.

Tab. 12 Ukazovatele rentability (v %)

Ukazovateľ	2007	2008	2009
RCK	0,38	0,12	0,34
RVK	0,27	0,09	0,37

Zdroj: Účtovné výkazy PD, vlastné výpočty

Rentabilita celkového kapitálu v roku 2007 dosiahla hodnotu 0,38 a v roku 2008 poklesla na úroveň 0,12 z dôvodu poklesu nákladových úrokov ako zložky výsledku hospodárenia z hodnoty 17 626 eur na hodnotu 5 078,67 eur a v roku 2009 už bola rentability celkového kapitálu na úrovni 0,34, lebo podnik zvýšil svoje cudzie zdroje, presnejšie dlhodobý bankový úver o 100%. Čo sa týka rentability vlastného kapitálu jej priebeh bol rovnaký ako pri rentabilite celkového kapitálu. Prvý pokles medzi rokmi 2007 a 2008 bol spôsobený poklesom zisku družstva konkrétne výsledkom hospodárenia z finančnej činnosti, už spomínaných nákladových úrokov, ktorá sa znížila z hodnoty 23 700 eur na hodnotu 10 257 eur, ale následný vzrast v roku 2009 na úroveň 0,37 taktiež vytvoril nárast výsledku hospodárenia z finančnej činnosti podniku a to najmä nákladových úrokov.

Ukazovatele zadlženosti

Tieto ukazovatele slúžia na monitorovanie štruktúry finančných zdrojov. Vyjadrujú a kvantifikujú rozsah použitia cudzieho kapitálu na financovanie potrieb.

Tab. 13 Ukazovatele zadlženosti (v %)

Ukazovateľ	2007	2008	2009
Celková zadlženosť	3,31	3,26	9,63
Stupeň samofinancovania	85,79	85,35	78,39
Finančná páka	1,16	1,17	1,27
Úverová zaťaženosť	0,09	0	3,96

Zdroj: Účtovné výkazy PD, vlastné výpočty

Celková zadlženosť podniku v roku 2007 bola na úrovni 3,31 %. V roku 2008 to bolo 3,26% z čoho vyplýva, že počas tohto obdobia podnik využíval na financovanie svojich potrieb 3,31% a 3,26% cudzích zdrojov z celkového kapitálu. V roku 2009 sa tento pomer zvýšil na 9,63% z dôvodu prílivu cudzích zdrojov do podniku využívaných na jeho rozvoj. Čo sa týka druhého ukazovateľa, teda stupňa samofinancovania tu sme analyzovali podobne ako pri analýze zlatého bilančného pravidla podiel vlastného kapitálu na celkovom. Z tabuľky 13 vyplýva, že vlastného kapitálu je v podniku viac od úrovne 85,79% v roku 2007 až po 78,39% v roku 2009, čiže podnik sa neriadil pravidlom: cudzí kapitál je lacnejší ako vlastný a používa na financovanie viac vlastného imania. Ako nám hovorili naše výpočty úverová zaťaženosť podniku v prvom roku mala iba malú hodnotu, čiže 0,09, v roku 2008 už bola nulová, ale v roku 2009 rapídne vzrástla na úroveň 3,96.

4.3.2 Pyramídový model rozkladu rentability celkového majetku podniku

Pri tomto rozklade sme použili tri stupne rozkladu, ktoré sme postupne rozložili v samostatných tabuľkách. V tabuľke 14 sme doplnili informácie potrebné k tejto analýze, ktoré sme určili v predchádzajúcej kapitole.

Tab. 14 Ukazovatele pyramídového rozkladu (v €)

Ukazovateľ	Roky			Rozdiel		Index	
	2007	2008	2009	2008-2007	2009-2008	2008/2007	2009/2008
Rentabilita majetku (v %)	0,23	0,08	0,29	-0,15	0,21	0,35	3,64
Miera samofinancovania (v %)	85,79	85,35	78,39	-0,440	-6,96	0,99	0,92
Rentabilita vlastného kapitálu (v %)	0,27	0,09	0,37	-0,180	0,28	0,33	4,11
Vlastný kapitál (v €)	6148576	6036347	6058773	-112229	22426	0,98	1,00
Časové rozlíšenie (v e€)	781285	805351	925916	24066	120565	1,03	1,15
Cudzí kapitál (v €)	237104	230598	744073	-6506	513475	0,97	3,23
Celkový kapitál (v €)	7166965	7072296	7728762	-94669	656466	0,99	1,09

Zdroj: Účtovné výkazy PD, vlastné výpočty

Pri tomto čiastočnom rozklade sme analyzovali vplyvy zmien analytických ukazovateľov vlastného kapitálu, cudzieho kapitálu a časového rozlíšenia na vrcholový syntetický ukazovateľ celkového kapitálu.

Tab. 15 Rozklad celkového kapitálu

Ukazovateľ	Absolútny vplyv		Relatívny vplyv (v %)	
	2007/2008	2008/2009	2007/2008	2008/2009
Vplyv zmeny vlastného kapitálu	-112229	22426	-1,57	0,32
Vplyv zmeny cudzieho kapitálu	-6506	513475	-0,09	7,26
Vplyv zmeny časového rozlíšenia	24066	120565	0,34	1,70
Vplyv zmeny celkového kapitálu	-94669	656466	-1,32	9,28

Zdroj: vlastné výpočty

Celkový kapitál podniku v období 2008/2009 výrazne vzrástol oproti predchádzajúcemu obdobiu až o 10%, najvýraznejší nárast sme zaznamenali pri cudzom kapitále a to až o 7,17%. Ako sme už uviedli v predchádzajúcich kapitolách tento nárast bol spôsobený najmä získaním dlhodobého bankového úveru v hodnote 306 020 eur a celkový kapitál bol ovplyvňovaný aj zmenou kapitálových fondov a fondov zo zisku vytváraných za účelom plánovania a realizovania investícií a zmenou základného imania vkladom nových členou.

Tab. 15 Rozklad miery samofinancovania

Ukazovateľ	Absolutný vplyv		Relatívny vplyv (v %)	
	2007/2008	2008/2009	2007/2008	2008/2009
Vplyv zmeny miery samofinancovania	-0,0044	-0,0696	100	100
Vplyv zmeny celkového kapitálu	0,0113	-0,0728	-257,11	104,56
Vplyv zmeny vlastného kapitálu	-0,0157	0,0032	357,11	-4,56

Zdroj: vlastné výpočty

Na druhom stupni v prvej vetve sme skúmali stupeň samofinancovania resp. schopnosť podniku financovať majetok z vlastných zdrojov. Z tejto analýzy vyplnilo, že v období 2007/2008 oproti obdobiu 2008/2009 nám priniesla nárast vlastného kapitálu o 0,0125 avšak celkový kapitál sa znížil o 0,0615 v absolutnom vyjadrení. Tieto zmeny spôsobili nárast miery samofinancovania o 0,0652, pri ktorej aj naďalej sme zaznamenávali zápornú hodnotu z čoho vyplýva, že tento podnik nebol schopný financovať svoj majetok z vlastných zdrojov. Čo negatívne vplývalo na jeho celkový rozvoj.

Tab. 16 Rozklad rentability majetku

Ukazovateľ	Absolutný vplyv		Relatívny vplyv (v %)	
	2007/2008	2008/2009	2007/ 2008	2008/ 2009
Rentabilita majetku	-0,1548	0,2103	100	100
Vplyv zmeny miery samofinancovania	-0,0012	-0,0063	0,7674	-2,9786
Vplyv zmeny rentability vlastného kapitálu	-0,1536	0,2195	99,2442	104,3709

Zdroj: vlastné výpočty

Na raste rentability majetku o 73,65% sa podieľali na prvom stupni rozkladu vplyvy miery samostatnosti podniku ako aj vplyv rentability vlastného kapitálu. Výraznejší bol pozitívny vplyv rentability vlastného kapitálu, ktorý zvýšil rentabilitu majetku až o 70%. Zmena rentability vlastného kapitálu ovplyvnila rentabilitu celkového majetku viac ako miera samofinancovania. Ako sme uviedli v tabuľke 16 tento ukazovateľ dosahoval v jeho zmene síce nárast, ale jeho hodnoty sa pohybovali v zápornej hodnote. Toto bolo zapríčinené tým, že počas sledovaného obdobia sa výrazne zvýšil podiel cudzích zdrojov na celkovom majetku podniku v najväčšej miere to bola tvorba nových fondov zo zisku ako aj zvýšenie základného imania vkladom nových členov družstva. Samostatnosť podniku ovplyvnila rentabilitu jeho majetku iba o 3,65%.

Záver

Hlavným cieľom mojej bakalárskej práce bolo zanalyzovať kapitálovú štruktúru podniku a jej zmeny vzhľadom na jeho výkonnosť pomocou pomerových ukazovateľov a pyramídového rozkladu za časové obdobie rokov 2007-2009. Objektom môjho skúmania bolo Poľnohospodárske družstvo Kapušany pri Prešove, ktorého hlavnou činnosťou podnikania je produkcia mäsa a mäsových výrobkov, produkciu mlieka a rastlinnou prvovýrobou. Hlavným zdrojom z ktorého som čerpala informácie pre moju prácu boli jeho účtovné výkazy za sledované obdobie, presnejšie súvahy a výkaz ziskov a strát.

V čiastkových výsledkoch sme došli k záveru, že kapitálová štruktúra podniku sa vo významnej miere menila iba v roku 2009, kedy oproti predchádzajúcemu obdobiu narástla o 91,5% . Bolo to spôsobené nárastom dlhodobých bankových úverov, ktoré boli využité na obnovu technológií konkrétne kúpou novej dojárne, ktorá v kladnom aspekte ovplyvnila celkový majetok podniku.

V podniku vznikol počas sledovaného obdobia čistý prevádzkový kapitál, čo znamená, že krátkodobý majetok bol krytý krátkodobým cudzím kapitálom avšak na krytie dlhodobého majetku využíval podnik okrem dlhodobého kapitálu aj krátkodobý kapitál. Aktíva firmy boli kryté jeho pasívami.

Pri sledovaní rentability celkového kapitálu tento ukazovateľ mal v prvých dvoch rokoch klesajúcu tendenciu, kedy klesol o 31% a následne narástol o 35% v posledných sledovaných rokoch. Podobný priebeh bol zaznamenaný aj pri rentabilite vlastného kapitálu.

Zadlženosť podniku vzrástla v roku 2009 o takmer 50%, ako sme už spomínali v prvej časti záveru bolo to spôsobené hlavne získaním bankového úveru a rastom nákladových úrokov čo negatívne ovplyvnilo stabilitu podniku vzrastom záväzkov, ale na druhej strane pozitívne vplyv na zväčšenie jeho majetku.

V poslednej časti sme sledovali celkovú rentabilitu majetku. Informácie, ktoré nám podala analýza v predchádzajúcich častiach sme prišli k záveru, že celková rentabilita majetku, ktorá bola ovplyvnená zmenou samostatnosti podniku a zmenou rentability vlastného kapitálu. Samostatnosť podniku nám celkový majetok ovplyvnil v malej miere. Na samostatnosť pôsobil celkový kapitál ako aj vlastný kapitál podniku. Rast samostatnosti vykázal malú hodnotu. Daný rast najviac ovplyvnila zmena, ktorá sa

dotýkala zmien v cudzích zdrojoch, najmä už spomínaného bankového úveru. Dôsledkom tejto zmeny sa znížil aj jeho zisk. Čo negatívne ovplyvnilo celkovú rentabilitu majetku.

Z mojej analýzy vyplynulo, že celkový majetok firmy sa síce zvýšil investovaním do rozvoja firmy, ale celková stabilita sa výrazne znížila. Z dôvodu nárastu záväzkov a následným znižovaným zisku v budúcej štruktúre podniku.

Z nášho pohľadu sme firme predložili nasledovný nestranný postoj a snažili sme sa prispieť k zvýšeniu výkonnosti podniku prostredníctvom týchto návrhov. Pri rozhodnutí firmy, že za zdroj investovania si vybrala dlhodobý bankový úver uvalila na svoj podnik veľké riziko, ktoré by v budúcnosti mohlo priniesť vysoké pozitíva, z pohľadu zvyšovania zisku a celkového prosperity podnikateľskej činnosti, ale na druhej strane aj k znižovaniu prosperity podniku a zvyšovaním záväzkov a v konečnom dôsledku k jeho celkovému úpadku.

Tomuto družstvu by sme odporúčali v budúcnosti prehodnotiť výber takýchto zdrojov. V súčasnej dobe Európska únia podporuje poľnohospodársku výrobu prostredníctvom investovaní do týchto odvetví, odporúčam túto cestu na získanie potrebných zdrojov.

Pri tomto spôsobe by podnik vykazoval nižšie riziko, nižšie problémy v odberateľsko-dodávateľských vzťahov, nižšie problémy s platobnou neschopnosťou a udržanie úrovne samofinancovania družstva.

Zoznam použitej literatúry

1. ALEXÝ, J. 2005. Finančná a ekonomická analýza. Bratislava: IRIS, 2005. 121 s. ISBN 80-89018-90-4.
2. ARENDÁŠ, M. - LORINCOVÁ, E. - ZENTKOVÁ, I. - ŠŤASTNÁ, A. - GERGEL, M. 1997. Základy ekonómie. Nitra: SPU, 1997. 400 s. ISBN 80-967842-7-7.
3. BALÁŽ, P a i. 1996. Veľká ekonomická encyklopédia. Bratislava: SPRINT, 1996. 549 s. ISBN 80-88848-02-5.
4. BIELIK, P. 2004. Konkurencieschopnosť slovenských producentov. In acta oeconomica et informatica, roč.7. 2004. č.2. 32-34 s. ISSN 1335-2571.
5. BIELIK, P. 2006. Podnikové hospodárstvo. Nitra: SPU, 2006 . 63 s. ISBN 80-8069- 698-5.
6. BIELIK, P. - DVOŘÁK, M. 2002. Hybné sily economickej úspešnosti podniku. In: „Teoretické a praktické prístupy k riešeniu podnikových kríz a dosahovanie podnikateľskej úspešnosti hospodárskych subjektov“, Zborník z 3.medzinárodnej vedeckej konferencie. Nitra: VES SPU, 2002. 29-33 s. ISBN 80-88943-18-3.
7. BIELIK, P. - GURČÍK, Ľ. - GAJDOŠ, I. 2003. Faktory výkonnosti a dôchodkovosti poľnohospodárskych podnikov v Slovenskej republike. 1. vyd. Nitra: VES SPU v Nitre , 2003. 35 s. ISBN 80- 7137-760- 0.
8. DURISOVÁ, M. Meranie výkonnosti podniku. In Podniková ekonomika a manažment(elektronický zdroj). 2006. vol. 4, no.2 (cit. 2007-05-12). Dostupné na internete . (http://https://fpedas.utc.sk/katedry/ke/NOVINY_KE) ISSN 1336-5878.
9. FIBIROVÁ, J. - ŠOLJAKOVÁ, L. 2005. Hodnotové nástroje řízení a měření výkonnosti podniku. Praha: Aspi a.s., 2005 . 7s. ISBN 80- 7357- 084- X.
10. GREGOROVÁ, E.2005. Perspektívny rozvoj malého a stredného podnikania na Slovensku. In: Podniková ekonomika a manažment, roč. II, 2005. č.3 26- 31 s. ISSN 1336- 5878.
11. GURČÍK, Ľ. 2004. Podnikateľská analýza a kontroling. 2. vyd. Nitra: SPU, 2004. 163 s. ISBN 80-8069-449-4.
12. HONTYOVÁ, K.- LYSÝ, J. 1994. Základy modernej ekonómie. 1.vyd. Bratislava: Elita, 1994. 152 s. ISBN 80-85323-60-5.

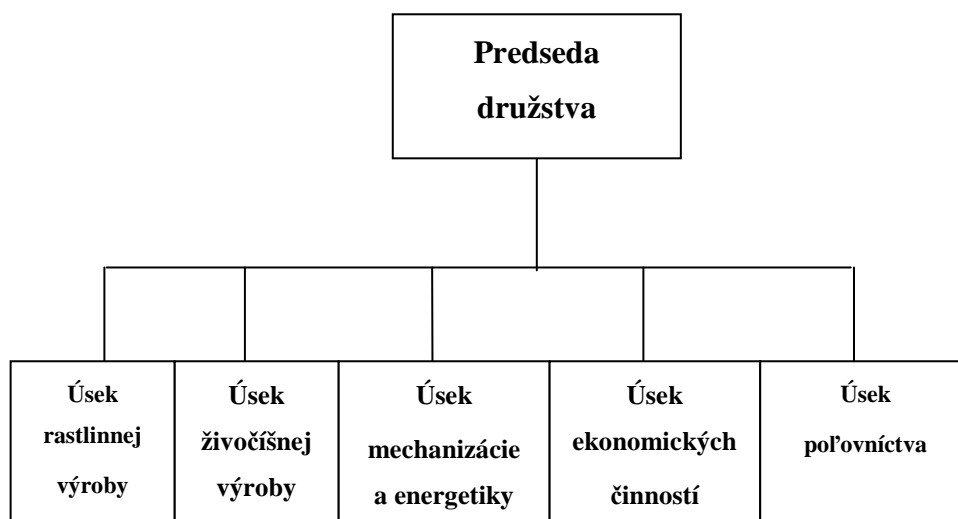
-
13. CHAJDIAK, J. 2004. Ekonomická analýza stavu a vývoja firmy. Bratislava: Statis, 2004. 353 s.. ISBN 80- 85659-32-8.
 14. KALAFUTOVÁ , L. 1996. Finančná analýza firmy. IN Daňový a finančný poradca podnikateľa. 1996. č.7. 8-66 s.
 15. KLUČKA, J. 2005. Štruktúra kapitálu z pohľadu riadenia rizika podniku. Ln. Podniková ekonomika a manažment. roč. II. 2005. č. 3, 58-64 s. ISSN 1336-5878.
 16. KLUČKA, J. 2005. Štruktúra kapitálu z pohľadu riadenia rizika podniku. Žilina: Žilinská univerzita, katedra ekonomiky. 2005. (cit.2008-04-01). Dostupné na internete: (<http://www.logistickymonitor.sk>)
 17. KNAP, P. 2002. Strategické řízení výkonnosti společnosti . In. Moderní řízení. č7, 2002. 18 s. ISSN 1213- 7693.
 18. KOTÚLIČ, R. – KILÁRY, P. – RAJČÁNIOVÁ, M. 2007. Finančná analýza podniku, Bratislava: Lura edition spol. s.r.o., ISBN 978-80-8078-117-0
 19. MURGAŠ, J. 2001. Plánovanie a hodnotenie výnosnosti investícií a akvizícií v poradenstve. Nitra: SPU, 2001. 88 s.
 20. NEUMAIEROVÁ, I. - NEUMAIER, L. 2002 . Výkonnost a tržní hodnota firmy. Praha: Grada publishing, a.s., 2002. ISBN 80-247-0125-1.
 21. NOVÁK, J. - ŠLOSÁR, R. 2008. Základy ekonómie a ekonomiky pre stredné školy. Bratislava: Mladé letá, 2008. 231 s. ISBN 978-80-10-01346-3.
 22. PETŘÍK, T. 2005. Ekonomické a finanční řízení firmy. Praha: Grada Publishing a.s., 2005. 372 s. ISBN 8024710463.
 23. PROKÉŠ, O. 2003. Výkonnost' a výnosnost' podniku. In. Finančný manažér , roč. 4. č. 3. 2003. 59 s.
 24. SERENČEŠ, P. 2006. Financie a mena. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2006. 182 s. ISBN 80-8069-768-X.
 25. SYNEK, M. a kol. 2007. Manažérska ekonomika. Praha: Grada Publishing, 2007. 464 s. ISBN 978-80-247-1992-4.
 26. ŠLOSÁR, R. - ŠLOSÁROVÁ, A.- MAJTÁN, Š. 2002. Výkladový slovník ekonomických pojmov. Bratislava: MEDIA TRADE, 2002. 254 s. ISBN 80-08-03334-7.
 27. ŠTEFANKO, M. Finančno ekonomická analýza podniku. Bratislava: Vydavateľstvo IRIS. ISBN 80-89018-90-4.
-

28. ZALAJ, K. a kol. 2004. Finančno - ekonomická analýza podniku. 4. doplnené vydanie. Bratislava: SPRINT, 2004 .12 s. ISBN 80- 88848-89-1.

Prílohy

Príloha 1

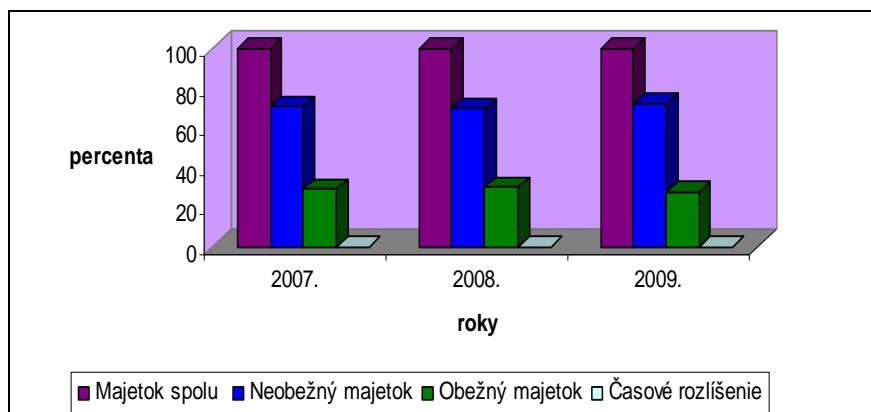
Obr.2 Profil firmy

Zdroj: Vlastná práca

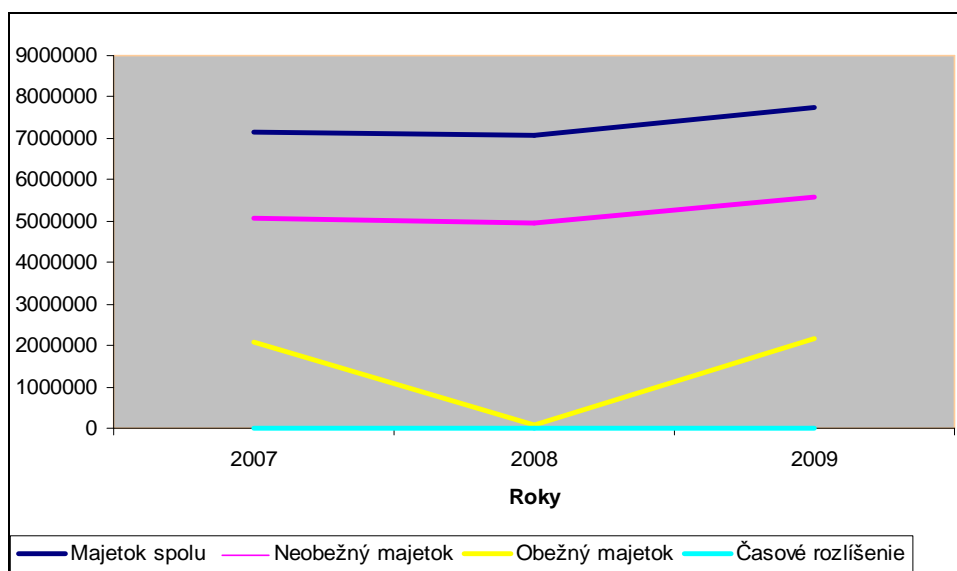
Príloha 2

Obr.3 Štruktúra majetku podniku (v %)

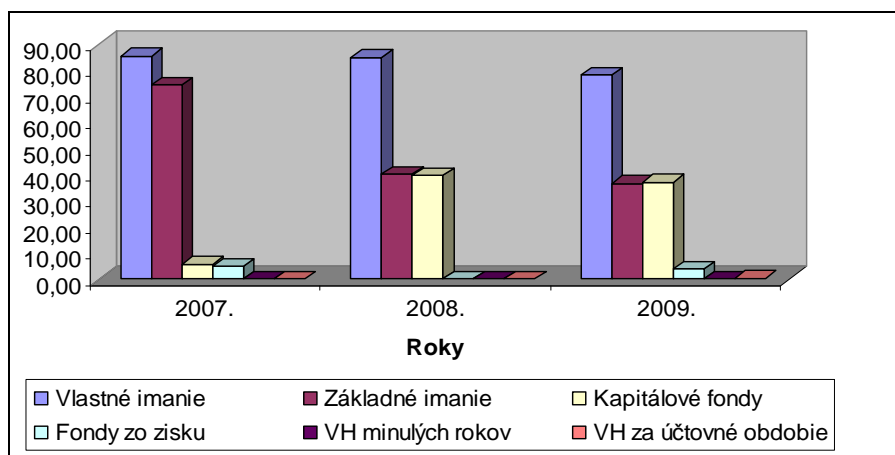
Zdroj: Súvaha PD Kapušany pri Prešove, vlastné výpočty

Obr.4 Vývoj majetkovej štruktúry (v €)

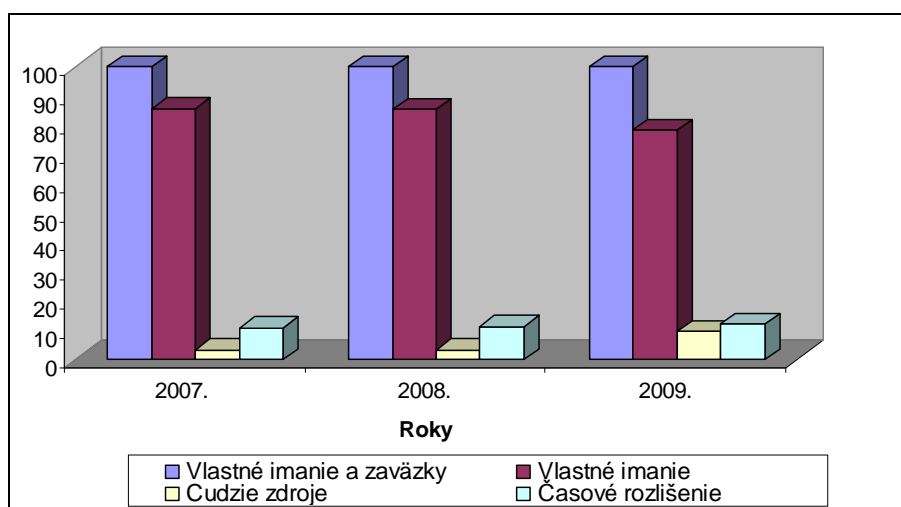
Zdroj: Súvaha PD Kapušany pri Prešove, vlastné výpočty

Obr. 5 Štruktúra vlastného kapitálu (v %)

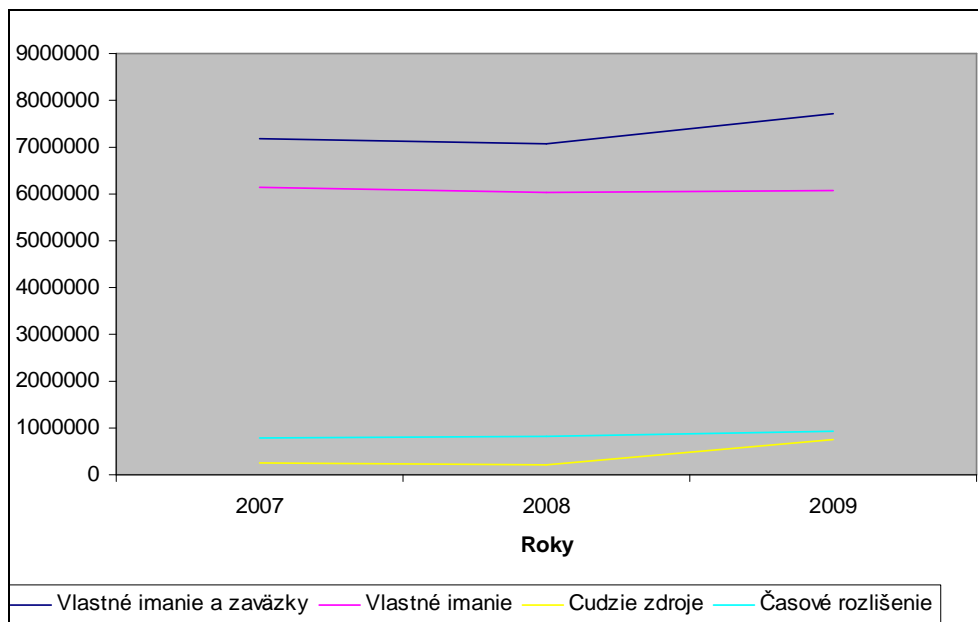
Zdroj: Súvaha PD Kapušany pri Prešove, vlastné výpočty

Obr. 7 Štruktúra celkového kapitálu (v %)

Zdroj: Súvaha PD Kapušany pri Prešove, vlastné výpočty

Obr. 10 Horizontálna analýza celkového kapitálu (v €)

Zdroj: Súvaha PD Kapušany pri Prešove, vlastné výpočty

Príloha 3

Tab. 6 Horizontálna analýza vlastného kapitálu (v €)

Ukazovateľ	Hodnota ukazovateľa			Zmena		Index	
	2007	2008	2009	2009-2007	2009-2008	2009/2007	2009/2008
Vlastné imanie	6148576	6036347	6058773	-89802,98	22425,66	0,99	1,00
Základné imanie	5343856	2848934	2854579	- 2489276,8	5644,52	0,53	1,00
Kapitálové fondy	425812	2817599	2881833	2456021,41	64233,58	6,77	1,02
Fondy zo zisku	362511	364170	299940	-62570,79	-64230,48	0,83	0,82
VH minulých rokov	0	0	0	0	0	0	0
VH za účtovné obdobie	16398	5643	22421	6023,20	16778,03	1,37	3,97

Zdroj: Súvaha PD Kapušany pri Prešove, vlastné výpočty

Tab. 7 Horizontálna analýza cudzieho kapitálu (v €)

Ukazovateľ	Hodnota ukazovateľa			Zmena		Index	
	2007	2008	2009	2009-2007	2009-2008	2009/2007	2009/2008
Cudzie zdroje	237104	230598	744073	506968,84	513474,85	3,14	3,23
Rezervy	7535	7070	10000	2464,98	2929,70	1,33	1,41
Dlhodobé záväzky	22406	35252	207107	184701,10	171855,06	9,24	5,88
Krátkodobé záväzky	200524	188276	220946	20421,54	32670,09	1,10	1,17
Bankové úvery a výpomoci spolu	6639	0	306020	299381,22	306020	46,10	0
Dlhodobé úvery	0	0	306020	306020,00	306020	0	0
Krátkodobé úvery	0	0	0	0	0	0	0
Krátkodobé finančné výpomoci	6639	0	0	-6638,78	0	0	0

Zdroj: Súvaha PD Kapušany pri Prešove, vlastné výpočty

Tab. 9 Kapitálový pomer (v %)

Ukazovateľ	2007	2008	2009
Kapitálový pomer	0,039	0,038	0,123
Vlastný kapitál (vlastné imanie)	6148576	6036347	6058773
Cudzie zdroje	237104	230598	744073

Zdroj: vlastné výpočty
